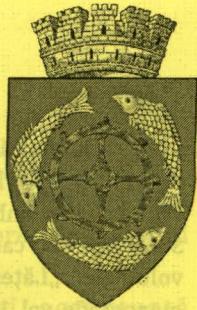

Academia Bârlădeană

Anul XIX, 3 (48), Trim. III, 2012

Revistă editată de Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană”

Președinte de onoare: C.D. Zeletin • Președinte: Elena Monu

„Academia Bârlădeană se pregătește de centenar!”

COBOARĂ TOAMNA

G. Tutoveanu

Auzi, ascultă, cólo, peste vii,
Plutește-un cântec vesel la o cramă...
Pe codri-amurgul joacă-n foi de-aramă
Și până-n zori dumbrăvile-s pustii...

Coboră toamna-n sufletu-mi întreg,
Că s-au uscat și florile-amintirii...
Dar glasul sfânt și tainic al iubirii
Eu îl aud și încă-l înțeleg.

Din viața „Academiei”

* Duminică, 24 iunie 2012, la sediul Academiei Bârlădene, s-a desfășurat reunirea membrilor și simpatizanților Societății, în cadrul căreia s-au lansat volumele: „Lătești, Sărăteni, Schineni”, monografie, vol. 1, autor Gheorghe Gherghe și revista literară „Scrisul Nostru”, în ediție

anastatică. Ambele lucrări au apărut sub egida Academiei Bârlădene și au fost tipărite la Editura Sfera. Revista literară „Scrisul Nostru” a fost editată cu sprijinul finanțier al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui. Cartea profesorului Gheorghe Gherghe a fost prezentată de prof. Gheorghe Clapa și de autor. Despre revista „Scrisul Nostru” a vorbit Elena Monu, îngrijitoarea ediției, care a precizat că, odată cu apariția noii ediții anastatice, Academia Bârlădeană și-a șmplinit programul valorificării revistelor literare bârlădene ale Societății din perioada interbelică, obiectiv important în pregătirea Centenarului.

În ultima parte a reuniei, auditoriul a urmărit prezentarea nr. 2/47, 2012 al revistei „Academia Bârlădeană”, susținută de Serghei Coloșenco, redactorul-șef al publicației.

* Duminică, 1 iulie 2012. Conform tradiției, în satul Bursuci, comuna Epureni, a avut loc Sărbătoarea Teiului, ediția a XV-a.

Din inițiativa Academiei Bârlădene, la Școala din satul Bursuci s-a organizat Simpozionul cu titlul „Personalități și locuri istorice din comuna Epureni”, moderat de Elena Monu, cetățean de onoare al comunei, care a susținut comunicarea „Gavriliță

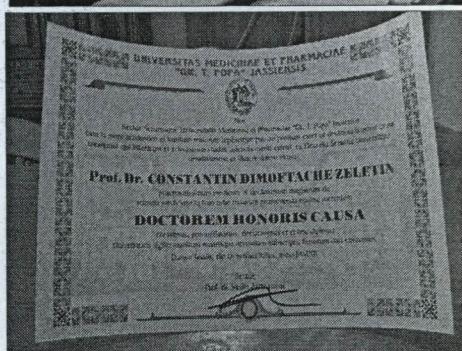
Costache și fiii săi”.

* Luni, 9 iulie 2012. În Sala Senatului Universității de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa” din Iași, s-a desfășurat ceremonia acordării titlului de **Doctor Honoris Causa** domnului prof. univ. dr. C. D. Zeletin, președintele de onoare al Academiei Bârlădene. Un public numeros, format în bună parte din bârlădeni și burdușăceni, a trăit bucuria evenimentului și a ascultat cu interes cuvântul de Laudatio rostit de doamna prof. univ. dr. Doina Azoicăi, decan al Facultății de Medicină, urmat de discursul de mulțumire al laureatului. Adunarea festivă a fost prezidată de rectorul UMF, domnul prof. univ. dr. Vasile Astărăstoaei. La festivitate au participat membri ai Academiei Bârlădene: Elena Monu, Veronica Daraban, Lucia și Gelu Blănaru.

* Sâmbătă, 14 iulie 2012, la sediul Academiei Bârlădene, bârlădenii francofilii au fost invitați la de acum tradiționala, reunire dedicată Zilei Naționale a Franței. Manifestarea festivă organizată de Departamentul de Francofonie din cadrul Societății a fost coordonată de Elena Popoiu, care a jucat și rolul de moderator. În dimineața aceleiași zile, în parcul Liceului „Mihai Eminescu” a fost inaugurat un arbore al memoriei, plantat ca omagiu adus profesoarei Tatiana Balan, reprezentant de seamă al școlii și al francofiliei bârlădene. Partea a doua a reuniei a cuprins două lansări de carte: suplimentul „Francophilie Roumaine” al revistei „Academia Bârlădeană” (nr2/47, 2012) și placheta bilingvă „Charles Baudelaire” (enigmistică), realizată de Serghei Coloșenco în colecția Biblioteca Rebus, versiunea franceză aparținând Elenei Popoiu. (Ecouri despre plachetă în pagina 19.) Invitații speciali ai reuniei, francofilii „avertis”, au fost prof.

Mariana Mănăstireanu și omul de afaceri Gabriel Penciu, multă vreme trători în Franță, care au exprimat opinii pe tema francofiliei române, precum și prof. Valeriu Arnăutu, sărbătorit cu prilejul încheierii activității ca profesor de limba franceză.

Cronicar

După zece ani...

Sunt zece ani de-atunci – pe la începutul lui Mai 1915, – când în Bârlad, trei suflete îmbătăte de frumos și dormice de muncă pentru „mai multă lumină, *G. Tutoveanu, Maior Tudor Panfile și Preot Toma Chiricuță*, la ideia plină de îndemn a primului, au pus temeliile unei societăți literare, refăcând vechiul mănușchiu literar ce-a fost odinioară în jurul revistei „Făt Frumos”. Dar un „hâtru bun de glume” din ei, i-a spus într'o doară „academie bârlădeană”; și „academie” azi, „academie” mâine,„Academie Bârlădeană” i-a rămas numele.

Spre deosebire de cele mai multe societăți similare dela „centru”, cari pornesc cu frumoase și încotate statute, cu planuri mărețe... pe hârtie, umila „Academie”, de trei membri, și-a scris numai pe inimi, statutul lor: *Frumos, Lumină, Muncă*, pornind la luptă fără nici-un „capital” decât visurile lor, fără nici-o „cotizație” decât energia lor de fiecare zi și fără nici-un „carnet de depuneri” sau „subvenție” de cât dragostea de lucru și... mila lui Dumnezeu, purtând pe frontispiciu: „Intră cine vrea... rămâne cine poate!”

Și unul câte unul, atrași ca fluturii de lumină, au început să vină roind în jurul „micei societăți”, talente formate sau numai înmuguriri ce-aveau nevoie de căldura dragostei călăuzitoare pentru a înflori. Unii au căzut în drum de oboseală și-au rămas... unii s-au poticnit, dar s-au ridicat și au purces iar la drum... iar alții au pornit plini de viață, desvoltându-se în plină maturitate. Și astfel, – din frământarea aceasta de vis și artă s-au impus viguroase, în mișcarea literaturii noastre – talente dăruite de modesta „Academie Bârlădeană”.

Unii duși de „neînduratul vieții val” s-au strămutat din Bârlad, pe alte meleaguri... Unii au rămas. Dar toți, ori cât de lungă le-a fost depărtarea, în labirintul vremii au păstrat neruptă legătura cu vechia vatră, – ca firul Ariadnei, – tors cu iubire pe ghemul amintirilor... și când a fost, au sărit dându-i tot sprijinul.

Și ostea creștea... iar rodul se făcea și mai mare, că *marele poet și „tutovean”, Vlăhuță*, a primit bucuros să fie numit membru de onoare în această societate. Iar în timpul refugiu lui, marele maestru a fost nedespărțit de această societate contribuind cu sfaturi la consolidarea sa, prin întărirea talentelor viitoare. Aci mai uita și el durerile refugiu lui, privind și ascultând cum sburau ca săgețile, epigramele svârlite din „tolba cu răutăți” ce fiecare era dator s'o poarte cu sine.

Începând din 1919, – după trecerea marii vâltori, – „Academie Bârlădeană” strângându-și „puii” împrăștiați, la care se mai adaugă noi veniți, începu cu mai multă putere activitatea sa.

Pe lângă ședințele sale literare intime, inaugură la Bârlad în mod gratuit, șezători publice literare, având la fiecare câte o conferință, citiri din lucrări originale și muzică,

la cari veniră dând tot concursul lor, și profesori dela Universitățile noastre din Iași și București, precum și literați de seamă.

Mai târziu, tinzând spre o mai accentuată descentralizare, culturală, – cu puternice facile luminoase în mâini, – își întinse activitatea și în satele și orașele mai apropiate din regiunea sa, neezitând să meargă spre a-și spune cuvântul până și în orașele Basarabiei.

Și pentru a traduce și mai mult ideia în fapte, această societate a tipărit pe spesele sale, în 1917, – în plin răsboi, – „Calendarul Nostru” și broșura „Ștefan cel Mare” de A. Vlahuță, trimițându-le gratuit în satele Tutovei și Basarabiei. A făcut să apară sau a ocrotit apariția revistelor bârlădene: „Florile Dalbe” de literatură, „Ion Creangă” de folclor, „Miron Costin” de cercetări și mărturisiri istorice și astăzi „Graiul Nostru” de literatură și cultură. Cu ajutorul studențimii pururi entuziaste, înființă biblioteci pe unde se simțea nevoie sau refăcu din cele devastate în timpul răsboiului. A contribuit, – dând chiar ideia, – la realizarea marelui vis bârlădean, ridicarea unui monument poetului Vlahuță în orașul său iubit, Bârladul, în memoria căruia i-a închinat anul acesta un ciclu de 12 șezători publice gratuite la Casa Națională, și unde se va discuta întreaga sa operă, urmând să se cumpere și casa unde a locuit scriitorul „Dreptăței”, pentru a se face în ea „bibliotecă și muzeu”. Și cum spune președintele societății, d-l G. Tutoveanu, – pentru că, năzuințele din care s'a născut „Academie Bârlădeană”, n'au fost schimbate prin răsboi, unitatea culturală și mai ales cea sufletească a neamului nostru rămânând încă o binecuvântare a viitorului, această societate își va continua cu îndărătnicie modestele-i strădanii de până acum”.

Și azi cu drag se uită în urmă pe drumul străbătut timp de 10 ani, acest trup format din atâtea pietre vii, unite într'o înțelegere comună, prin cimentul dragostei reciproce și dorul de muncă culturală, privind cu drag și la cei ce-au rupt o parte din sufletu lor și au pus la trăinicia temeliei sale. Dar acum la capătul unui deceniu de luptă fără surle și tobe, nimeni nu-i poate măsura dimensiunile fericirii sale de a se fi știut locul de întâlnire și de sforțări unite ale tuturor scriitorilor, cari fie că s'a născut pe meleagurile scăldate de apa Bârladului, fie că împrejurările vieței i-au adus să locuiască cât de puțin timp între zidurile cetății bârlădene, astăzi puterea lor de muncă literară nu mai poate fi contestată așa de ușor.

Convinși pe deplin că cerul țărei noastre e și mai înalt și mai întins de cât plafonul unor „anumite cenacluri”: suntem hotărâți să rămânem și mai departe în mijlocul furtunoasei lupte de ridicare, a unui îndepărțat colț de țară!

(G. Băicoianu, „Graiul Nostru”, I, 9-10-11, 1925, p.152-153)

Petru BEJINARIU

DESPRE EDUCAȚIE ÎN TEXTELE MANUSCRISE ALE LUI MIHAI EMINESCU

- urmare din numărul 1(46) -

În publicistica sa, Mihai Eminescu s-a ocupat deosebit de mult și cu autoritate de complexitatea problemelor de educație. Ca proces specific uman și de esență pentru om și societate, educația a fost definită de Poet drept „O constantă deprindere la economie de puteri și la aplicarea lor pentru obiecte care merită să le cheltuim”. Educația, prin urmare, are ca scop formarea de „deprinderi” cu rolul de a realiza „economie de puteri”, adică formarea-dezvoltarea de capacitate necesare activității și vieții oamenilor ca ființe sociale. În complexitatea și mulțimea problemelor din sfera educației, Eminescu s-a concentrat asupra câtorva laturi esențiale și astăzi deosebit de importante pentru fenomenul educațional. În caietele cu texte manuscrise găsim și raportul dintre memorie și judecată, un raport de temelie în formarea intelectuală și morală a copiilor în școală.

La temelia activității de învățare, Eminescu punea, mai cu seamă în perioada cât a lucrat ca revizor școlar, înțelegerea realității prezentate în lecții, teme și manualele școlare. „Nu vei da copilului-spune Eminescu-să opereze decât cu lucruri pe care le-a înțeles pe deplin. La științele ce se memorează, carteia-i tot, pedagogul nimic. La științele.... care cer dezvoltarea judecății copilului, carteia trebuie alungată din școală ca un ce periculos, căci pedagogul e-aicea tot”. Elevii trebuie să fie puși „...să cugete singuri și să rezolve problemele de matematică, de geometrie, de fizică, de limba latină sau greacă” și pe această cale să fie determinați să învețe prin efort propriu. S-a ocupat și de aplicarea în școli a principiului intuitivității și a metodelor intuitive care asigură un învățământ bine așezat și cu rezultate în instruirea copiilor.

Deosebit de frumos se exprima Poetul despre limba română despre care spunea că „Noi nu suntem stăpânii limbii, ci limba e stăpâna noastră”, fiind asemuită unui sanctuar. „Precum într-un sanctuar reconstruim piatră cu piatră tot ce-a fost înainte....astfel trebuie să ne purtăm cu limba noastră românească”.

Învățarea și prețuirea limbii române sunt îndatoriri ale școlii în

procesul de creștere și formare a copiilor. Astăzi când o mulțime de cuvinte străine năvălește în limba română, când a devenit o modă de a folosi cuvinte străine chiar și de cei care nu le cunosc sensul și când denumiri de magazine, prăvălii, întreprinderi ori SRL-uri, ba chiar și nume proprii ori abrevieri ciudate sunt tot mai frecvente, nevoia învățării, prețuirii și apărării limbii române au devenit reale priorități, nu numai ale școlii. Iată că adevărurile spuse și promovate în timpul vieții de Poetul Național și pe care le găsim acum în Opere, volumul XV, ca texte manuscrise, sunt deosebit de actuale și impun o atitudine activă și demnă din partea tuturor românilor.

Pentru „dispoziția sufletească” a oamenilor, dispoziție întreținută tot prin arderi interne, Eminescu are explicații pe baza cărora a ajuns la concluzia că „omul este aceea ce se numește treaz”. Omul nu este și nu poate fi izolat de mediul de viață – mediul biotic și abiotic (mediu cu viață și fără viață). Acest adevăr este consemnat de poet prin sublinierea proceselor de interiorizare a lumii exterioare omului care se face prin receptori specifici-organele de simț. Este atent subliniată specificitatea acestor procese de interiorizare. „Simțurile sunt menite să măsoare, să specifice stimuli reali. Construcția oricărui organ sensorial, unitatea diversității unor astfel de organe concordă cu construcția lumii. Pentru fiecare simț avem, pe fiecare tărâm al naturii, ceva specific”.

Interesantă și profundă este definiția vieții drept „O sumă de puteri, c-o singură direcție de mișcare, împărtită printr-un timp care crește-n infinit”. Acesta este răspunsul dat de Mihai Eminescu la întrebarea „Ce este viață?”, întrebare pe care poetul a consemnat-o în unul din numeroasele sale manuscrise.

Explicațiile din textele poetului Mihai Eminescu se mențin în limitele adevărului biologic, însă exprimarea capătă, cum era firesc, formulări poetice și filozofice. E ca și cum ne-am afla în fața unui tratat de filozofie a fiziolgiei organismului uman.

Adrian VOICA

SUFLET ÎN RELIEF (distihuri)

La doctor

*Potența gândului (se pare)
E dependentă de picioare.*

Din goana mașinii

*Plăceri opriște stau la colț de stradă
Înzăpezite poame vor să cadă.*

Lângă cântar

*Ce-i versul – dacă nu aur impur
Cu grija cântărit de cei din jur?*

Din bătrâni

*Se știe că orice-învoială
E învelită-n poleială.*

Neștiut

*De trece de joc- intri-n grădina
Cufaguri împărțind lumina.*

Condiția poetului

*Chiar dacă îmi rămân străin
Nicicum nu sunt scutit de chin.*

Adagiu

*Mereu, în cuvinte,
E-un fals înainte.*

Aproape bogat

*Îmi rotunjesc avere fabulând:
În visterie crește gând din gând.*

Mai nou, prin pădure

*Spre discotecă
S-afăcut potecă.*

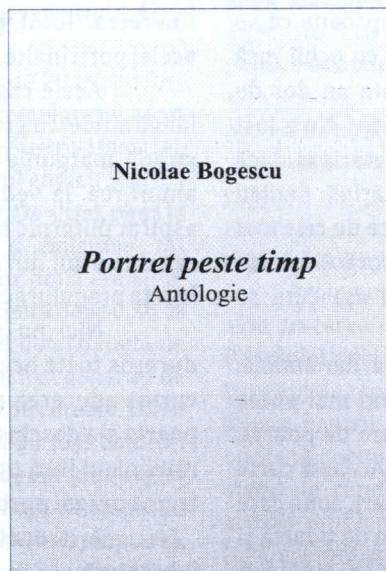

Gheorghe POSTELNICU

NICOLAE BOGESCU – UN ÎMPĂTIMIT AL CANDORII

Lăudabilă inițiativa nepoților Eliza Millian, Lucreția Mereuță și Constantin Romete de a strângă într-o carte, „Portret peste timp”, antologie, Editura Sfera, Bârlad – 2011, lector Serghei Coloșenco, tehnoredactor Bogdan Artene, producția literară a lui Nicolae Bogescu (1898 - 1944), „devotat intelectual, fiu al Bârladului”, risipită prin publicațiile vremii („Graul Nostru”, „Cosânzeana”, „Vremuri bune”, „Scrisul nostru”, „Datina”) sau păstrată în manuscris. Într-o postfață cuprinzătoare, profesorul Filip Mereuță evocă înclinațiile umaniste, preocupările literare și culturale ale întemeietorilor Academiei Bârlădene. Animat de cultul acestora, Nicolae Bogescu a devenit membru al prestigioasei instituții. Ca prozator a călcat pe urmele marilor maeștri ai prozei scurte interbelice, în deplină dependență și admirăție față de aceștia, pentru care tema sărgului de provincie și formula narativă a monologului erau pariuri literare adjudecate de un segment important de cititori. Dacă destinul i-ar fi îngăduit, Nicolae Bogescu ar fi ajuns elevul premiant al cursului de naționă înaintat de Mihail Sadoveanu, Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, Emil Gîrleanu, Sandu-Aldea, I. A. Bassarabescu. El coboară în psihologia individului animat de contradicții minore, purtat în derivă de tirania faptului mărunt. Sunt ultimele ecouri ale atitudinii sămănătoriste a unei generații venerabile.

În nuvela „Vestitorii morții”, autorul amplifică datele realității, ducând intriga în lumea visului, adică în spațiul iluziei și incertitudinii. Moș Matei Tilici, aflat sub vraja tinerei Safta, trăiește coșmarul sfârșitului iminent, anunțat de emisari ciudați („Astăzi, la ora patru după-amiază, vei muri”), care ar fi trebuit să-l declare unic moștenitor al fratelui din America. Tot între vis și realitate se află impiegatul de mișcare Vasile Cumpănici, din povestirea „Manevra”, inedită, și eleva Fulvia Vișan, gata să-si sacrifice propria reușită la examenul de bacalaureat, pentru a susține o colegă suferindă (piesa „Sacrificiu”, publicată în 1931 în revista „Scrisul Nostru”). Ceea ce sporește energia și ascute mintea unor personaje este pelinul (domnul Vasile Chiriac, funcționar la primărie, din manuscrisul intitulat „Mai greșește omul...”), „vinul turbat” (domnul Cumpănici), canicula combinată cu „un Nicorești de prima clasă” (Mihai Ștefănescu din povestirea „Într-o gară...” – „Scrisul Nostru”, 1930) și...limba latină (tânărul Vasile Petrescu din schița „Examen”, publicată în 1930 în „Scrisul nostru”). Eroii sunt funcționari la prefectură, la primărie, la administrația financiară, ceferiști de rang superior, arhivari, „ce cunosc ca nimeni alții calitatea vinului”. Fiecare știe unde se găsește cel mai bun vin și „se țin după el”, indiferent de anotimp. Conflictele reale au cu soțiile, femei amarnice, adversare ale umblatului prin cârciumi, deoarece ele nu înțeleg că omul mai greșește... În toate împrejurările, bărbații sunt „plini de

demnitate”, ascunzându-se, dacă ambiția o cere, și sub pat. „Copii ambițioși...”, cum îi consideră domnișoara Paulina Darie, Tânără funcționară de la arhivă. Conflictele cu șefii ierarhici nu depășesc revolta interioară. Stările evocate au sărit treaptă cu treaptă scara istoriei și sunt actuale, încât cititorul contemporan le primește cu toată compasiunea și căldura.

Profesorul Gheorghe Ursu (1911 - 1980), considerat de bârlădeni „poetul salcâmilor”, a realizat în 1942 primul istoric al Academiei al cărui membru marcant a fost (Elena Monu). Volumul omagial „Portret peste timp” reproduce o scrisoare din 1976 a domniei sale, care întărește meritele lui Nicolae Bogescu în secretariatul revistei „Graul Nostru”, ca animator al ședințelor „Avântului cultural” și al bibliotecii „Casa Națională”.

Generos, modest, delicat, Nicolae Bogescu s-a stins din viață prematur, fără să-și poată finaliza proiectele literare importante. Mentorul său spiritual a fost Nicolae Iorga, „sinteză neamului”, „icoana Patriei”, „ilustrul savant”, „marele suflet al românismului”. Ca publicist, prozator și poet a adoptat un stil artistic înzestrat cu finețe psihologică și ironie, trăsături capabile să pună în umbră stângăciile epice. Lucrurile cu adevărat originale constau în caligrafia suavă a moravurilor provinciale și varietatea tipologiilor care supradimensionează

amănuntul nesemnificativ. Retragerea personajelor în ficțiuni și anacronisme scrupuloase reproduce clișee minusculе din realitate, însotite la tot pasul de comentariul înțepător.

Nebănuite rămân căile universului creativ al acestui împătimit al candorii, recuperat meritos pentru istoria literaturii române.

Nicolae BOGESCU

PASTEL

Pe culmea dealului, doi tei
și alți trei plopi de lângă ei
Murmură rugi - dulci șoapte!
Icoană - luna călătoare
Iar triluri de privighetoare
Strecoară dor în noapte...

În vale lacul de cristal
Ce salba - și scutură pe mal,
Tăcerea îl pătrunde...
Doar cerul cu lumini de stele
Ascultă dorurile mele
Și tremură pe unde...

- „Vremuri bune”, anul I, nr.1, mai - 1925.

Maria-Vera Willinger

PRAGUL

S-a opriț în fața porții, cea mai ciudată pe care a văzut-o vreodată. Mâncată de vreme, lată, fără incrustații, mai mult întunecată, dar de culoare indefinită. Nu semăna cu niciuna pe care a văzut-o până atunci. și totuși era atrăgătoare. Stătea în fața acelei porți imense, nu prea sigură pe ea, nehotărâtă, nu putea nici să plece și nici nu-i venea să intre. Cu toate acestea știa că nu se putea altfel. Până la urmă tot trebuia să facă pasul. Întoarcere din acel drum nu se mai putea.

Era de înălțime obișnuită, mai mult măruntă decât înaltă, fără semne deosebite, care ar atrage vreo atenție, părul strâns în coc pe ceară, cum purtase și mama ei la o anumită vîrstă, era alb. Strălucea în soare, iar, la mișcarea capului, reflexele dădeau o lumină violacee. Pe fața ei, aproape că se puteau număra anii care au trecut. Obosită, dar cu ochii încă strălucitori, ochi care nu încetaseră încă să arate un dor de viață, cu toate ridurile care se așezaseră în jurul lor. Nu a fost niciodată o femeie care să-și ascundă vîrsta. Cochetăria ei, dacă a existat vreodată, venea întotdeauna din interior, pentru interior. Mai mult orgolioasă, de un orgoliu pe care de cele mai multe ori îl ascundea. De fapt avusese un alt fel de orgoliu decât alte femei. Își trăise fiecare perioadă a vîrstei așa cum se cuvenea.

Stătea în fața acelei porți știind că va intra, dar amâna, nu se încumeta. Cu toate că de plecat de acolo nu mai putea pleca. În spatele ei, ea stănd în imediata apropiere de poartă, era o curte goală, praful acoperea toată incinta ei. Această curte goală și întinsă, era ca o zonă liberă dintre două țări, zonă care nu aparținea nici uneia din ele. Nici ce era dincolo de poartă și nici ce era după gardul care despărțea curtea de grădină. Era zona nimănuia. Dincolo de această curte stearpă se vedea o grădină plină de flori. Flori de câmp, maci roșii, flori albastre, păpădii, margarete și alte multe flori obișnuite de grădină.

La un moment dat, și-a întors privirea, mai întâi întorcând doar capul, apoi s-a întors de tot, cu tot corpul spre ceea ce a lăsat în urma ei în această lungă călătorie parcursă de ea, până la acest capăt de drum. și-a pus palma ușor îndoită deasupra sprâncenelor pentru a se feri de lumina încă

arătoare, galbenă și orbitoare a soarelui. Să vadă grădina, pădurea de molift din spatele gardului, iarba deasă de un verde intens, pajistea de dincolo de pârâul rece cristal, să simtă cu nările încă pline de viață miroșul brazilor din munți, să mai cânte odată cu păsările cântecul lor.

Și-a încordat puternic ochii să vadă mai departe, și mai departe, dincolo de pădure, dincolo de aerul rece. Ca să vadă și mai bine, și-a închis ochii, uitând să înderpărteze palma îndoită ce rămăsesese deasupra sprâncenelor. Stătea parcă hipnotizată, căci în fața ei a apărut tot ce a lăsat în urmă. Totul apăruse în fața ochilor ei închiși. Casele, locuințele, grădinile, străzile, toate erau de-a valma acolo. Unde s-a născut, unde a copilărit, tinerețea. Totul, până la momentul sosirii ei în fața pragului acelei porți înalte, fără de culoare.

Acele case erau parcă toate pe aceeași stradă, unele lângă altele, cu grădinile de flori, cu tufișurile de zmeură, iar pe stradă marginile trotuarilor erau pline de regina nopții. La amintirea, la vederea lor, femeia cu părul strâns pe ceară, a aspirat puternic mireasma florilor de basm. Într-un târziu și-a deschis ochii din realul văzut, sosind înapoi în curtea stearpă, în fața pragului acelei porți mari și cu adevărat reale din fața ei.

Nici nu și-a dat bine seama, că văzând și simțind dureros toate acele locuri prin care a trecut în timp, vrând să curme aducerea aminte, a bătut la poarta mare din fața ei. și poarta s-a deschis larg. și-a mai întors din nou fața spre intrare rămânând încă un pic fără mișcare. Apoi cu un gest hotărât, a trecut pragul porții.

A trecut pragul bătrâneții, de unde nu există întoarcere.

Ea nu știe cum va fi de-acum încolo aici, știe doar că nu va mai putea trece niciodată înapoi prin poarta prin care intrase.

Rămâne cu speranța că acest loc unde ajunsese să aibă încăperi cu ferestre mari în care să poată uneori să privească prin geamul amintirii, și să vadă, chiar și mai palid decât trăise, drumul care a adus-o până aici.

SEMNAL

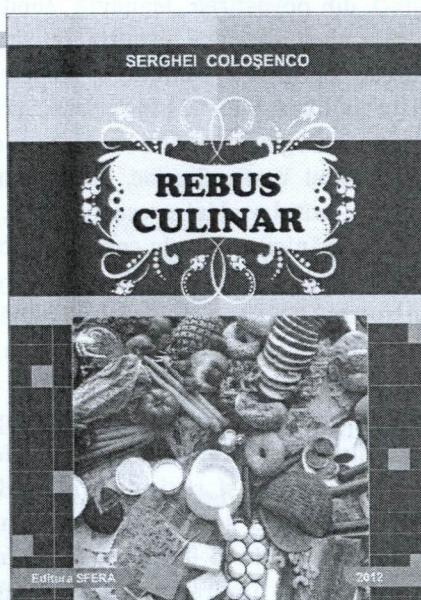
Gastronomia, „arta de a prepara bucate alese sau însușirea de a le aprecia valoarea” (DEX), are o lungă tradiție în cultura concretă a poporului român și evidențiază bun gust și rafinament.

Această secvență culturală l-a provocat pe Serghei Coloșenco și, astfel, s-a născut volumul de 128 de pagini „Rebus culinar”, Editura „Sfera”, Bârlad, 2012.

Volumul reprezintă o variată abordare rebusistă a domeniului și oferă dezlegătorilor careuri de cuvinte încruzișate cu zeci de teme, precum și pagini întregi de enigmistică.

Autorul a introdus în volum și numeroase secvențe literare la temă care înviorăză munca asiduă a dezlegătorilor.

Volumul este, după părerea noastră, un unicat în activitatea rebusistă națională și îl onorează pe autor.

Marian BOLUM

SISTEMUL MONETAR NAȚIONAL. ADOPTAREA MONOMETALISMULUI AUR

Sistemul monetar bimetalist adoptat prin *Legea pentru înființarea unui nou sistem monetar și pentru fabricarea monedelor naționale* din 14/26 aprilie 1867¹ a avut în vedere racordarea la sistemul folosit de Franța și implicit de statele Uniunii Latine, chiar dacă acest sistem avea o serie de dezavantaje, cel mai important fiind fluctuația valorii metalelor monetare pe piață.

Bimetallismul aur-argint a funcționat doar ocazional. În primii ani după intrarea în vigoare a legii din aprilie 1867, aurul rămâne metalul preferat folosit la tranzacțiile importante pentru că, după 1872-1873, din cauza crizei economice, a scăderii prețului argintului pe plan mondial și a creșterii circulației monedelor românești să se generalizeze utilizarea argintului chiar dacă, teoretic, sistemul bimetalist era în vigoare.

Primele monede de aur românești, piesele de 20 lei, au fost realizate în 1868, însă această emisiune de 100 exemplare nu a fost pusă în circulație, din cauza protestelor Turciei și Austro-Ungariei, cele două imperii considerând că legenda din jurul efigiei: „Carol I Domnul Romanilor”² are un caracter iridentist. De altfel, până la obținerea independenței va mai exista doar o emisiune, tot simbolică, de 5000 piese, în 1870, valoarea celor două emisiuni ridicându-se numai la 102.000 lei, ceea ce reprezenta doar 0,38 % din totalul pieselor bătute. Această situație a fost determinată de factori economici și politici. Factorii economici au fost generați de efectele secetei, care nu a permis un export mare de cereale, sursă care putea aduce aur în țară, iar factorii politici au fost datorați Turciei, care pretindea să se înscrive pe monedele de aur și de argint un semn distinctiv care să certifice dependența față de Imperiul otoman. Emisiunile ulterioare din: 1883 (150.000 exemplare), 1884 (35.290 exemplare) și 1890 (196.000 exemplare)³ au fost destinate circulației, însă, deși au avut un tiraj relativ mare, nu au modificat circulația monetară tradițională, mai ales că o parte din aceste piese au fost tezaurizate.

Prima monedă de argint de 1 leu a fost bătută în 1870 în 400.000 exemplare. Între 1872-1876 a fost realizat un număr important de monede de 50 bani, 1 leu și 2 lei⁶ iar ulterior, prin introducerea monedelor de 5 lei⁷, în perioada 1880-1885, sistemul bimetalist va fi consolidat.

Primul proiect de lege referitor la adoptarea monometalismului aur a fost adoptat de Camera Deputaților la 29 mai/10

iunie 1889. Acest text modifica sistemul monetar adoptat de legea din aprilie 1867 prin scoaterea argintului din funcția de măsură a valorii. În articolul I se preciza că unitatea monetară a României este leul de aur, un kg. de aur cu titlu de 900/1000 valorând 3100 lei, fiind astfel înălțată definiția în argint a leului, ceea ce înseamnă că piesele de argint devin, la fel ca și cele de bronz, monede divizionare cu o putere de plată limitată (monedele de argint erau primite în mod obligatoriu la plată pentru suma maximă de 50 lei, iar cele de bronz pentru suma maximă de 5 lei)⁸. În articolul VII se prevedea că monedele de aur străine "fabricate după sistemul zecimal metric, având același titlu, greutăți și dimensiuni ca și monedele române, se vor primi la toate casele publice deopotrivă cu moneda legală a țării"⁹, ceea ce înseamnă că au curs legal în țară. Acest fapt a contribuit la funcționarea normală a noului sistem monetar.

Legea nu mai facea referire la echivalența leului cu moneda similară din țările Uniunii Monetare Latine, deoarece interesele României nu mai gravita acum în jurul Franței, slăbită în urma războiului din 1870-1871, ci în jurul Germaniei.

Proiectul de lege nu avea în vedere implicațiile pe care le avea trecerea la monometalismul aur asupra Băncii Naționale a României deși acest sistem obliga banca să convertească în aur bancnotele, ceea ce înseamnă transformarea în aur a argintului folosit pentru acoperirea acestor emisiuni. Această operațiune necesită cheltuieli pe care banca de emisiune dorea să le suporte statul. În condițiile în care nu se ajunge la o înțelegere asupra acestei probleme, Banca Națională a României se opune aplicării legii, această opoziție făcând ca legea să nu mai fie promulgată.

Un nou proiect de lege ajunge la Parlament la 15/27 februarie 1890. Proiectul menținea principalele prevederi, însă suprimă articolul XI referitor la autorizarea guvernului de a transforma moneda de argint de 5 lei în monedă de aur, introducea un nou articol, XII, prin care se preciza că legea va intra în vigoare, după ce va fi aplicată legea pentru transformarea monedei de argint de 5 lei și introducea o prevedere tranzitorie, prin care posesorii monedelor de argint de 5 lei aveau dreptul să ceară preschimbarea lor în monede de aur în termen de un an de la aplicarea legii, urmând ca după această dată aceste monede să fie considerate divizionare¹⁰. Problema cheltuielilor pentru transformarea monedelor de argint în monede de aur urma să se rezolve printr-o altă lege, lege ce va stabili că statul va suporta aceste costuri, ceea ce înseamnă că Banca Națională a României a câștigat această dispută.

Legea pentru modificarea legii din 14 aprilie 1867 relativă la înființarea unui nou sistem monetar și pentru fabricarea monedelor naționale a fost votată de Camera Deputaților la 16/28 februarie 1890 și de Senat la 27 februarie /11 martie, a fost promulgată la 12/24 martie 1890 și a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 275 din 17/29 martie 1890¹¹.

Pentru ca noul sistem adoptat să fie funcțional, în iunie 1890 sunt modificate unele articole din legea de înființare a Băncii Naționale a României, fără acordul acesteia, referitoare la stocul de acoperire și la convertibilitatea bancnotelor. Stocul de acoperire trebuia să fie din aur și urma să reprezinte 40% din valoarea biletelor emise, cu 7% mai mare față de prevederile anterioare. În

ce privește convertibilitatea, legea impunea băncii să plătească bancnotele la prezentare, în monede de aur¹².

Divergențele dintre guvernul conservator și conducerea liberală a Băncii Naționale a României au fost aplanate în urma unor concesii¹³ făcute băncii de emisiune în următorii doi ani, concesii prin care statul preluă cheltuielile necesare trecerii la sistem monometalist aur și acorda unele avantaje băncii, avantaje care au adus profituri importante acționarilor.

Legea monetară din 1890 va fi pusă în aplicare la 15/27 octombrie 1890 de la această dată sistemul monetar românesc bazându-se exclusiv pe aur. Astfel, leul devine convertibil în aur sau în valori aur.

Ca urmare a adoptării sistemului monometalist aur au fost bătute, în 1890, monede de aur de 20 lei în valoare de 3.920.000 lei, monede care au înlocuit în parte, piesele de argint de 5 lei.

Sistemul monometalist aur nu a determinat o creștere importantă a ponderii aurului ca mijloc de circulație. Au fost folosite în continuare bancnotele Băncii Naționale a României pentru plăți mai mari și monedele de argint sau aramă pentru plățile curente. Conform legii din martie 1890 monedele de aur erau de 20 și 10 lei, monedele de argint erau de 5, 2, 1 și 0,5 lei, iar cele de aramă, de 10, 5, 2 și 1 bani.

După 1890, următoarea emisiune de aur a avut loc în 1906, an în care se împlineaște 40 de ani de la urcarea pe tron a regelui Carol I. Cu această ocazie au fost bătute monede din aur cu valoarea nominală de: 12,5 lei, 20 lei, 25 lei, 50 lei și 100 lei¹⁴.

Adoptarea sistemului monometalist aur a determinat

stabilitatea cursului față de valutele străine (doar în perioadele de criză oscilațiile cursului au determinat deprecierea leului) și a asigurat circulația monetară a leului în alte țări, prin convertibilitatea nelimitată a aurului.

Note:

1. Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, vol. I, Editura Enciclopedică, București, 1997, p.166-168.
Octavian Iliescu
2. Paul Radovici, *Monetele României*, Editura Enciclopedică, București, 2004, p.74.
3. Ioan Dogaru, *Catalogul monedelor și bancnotelor românești emise în perioada 1853-1977*, București, 1978, p.16-17.
4. <http://cercetati.blogspot.com/2010/09/povestea-primele-monede-romanești-de.html>
5. George Buzdugan, Octavian Luchian, Constantin Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Editura Sport Turism, București, 1977, p.264.
6. Ioan Dogaru, *op.cit.*, p.16-17.
7. *Ibidem*, p.18-19.
8. Costin C. Kirițescu, *op.cit.*, p.337-338.
9. *Ibidem*, p.339.
10. *Ibidem*, p.340.
11. Aurică Smaranda, *Lista cronologică a legiuirilor cu privire la emisiunile monetare în România în Buletinul Societății Numismatice Române*, anii LXX-LXXIV (1976-1980) nr. 124-128, București, 1981 p. 413.
12. Costin C. Kirițescu, *op.cit.*, p.341.
13. *Ibidem*, p.343.
14. http://istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcss/bcss_11/11_miclaus.pdf

Emil NEAGU

RĂZLEȚE

1. Despre fericire putem vorbi numai la trecut, nicidecum la prezent sau viitor. Ambele sunt iluzorii.
2. Memoria atinge Cerul atunci cînd se întoarce asupra copilăriei.
3. Un pelerinaj la Ierusalim e bine să îl faci călare pe un măgar.
4. Dincolo de marginea imaginăției (dacă există una) e nebuloasă.
5. Nu știu un nostalgic mai profund decât Serghei Esenin.
6. Să vrei să demolezi principiile normalității cotidiene trebuie să faci un principiu din demolare. Te așteaptă apoi un alt șir de demolări.
7. În fiecare zi ni se prescriu catastrofe „iminente”. Nici prezcătorii nu mai sunt ce au fost.
8. Majoritatea jocurilor de putere sunt înnodate complicat. Pînă la sabia lui Alexandru.
9. Ne multiplicăm mereu urcînd pe o spirală în alte personaje (care sănse tot noi), pînă spre un vîrf unde ne metamorfoză în bolovanul lui Sisif.
10. Ceea ce urmează ține de gravitație.
11. Majoritatea semenilor noștri sunt aplecați spre ocultism.
12. Cînd faci ordine în manuscrisele unei personalități, tinzi să te identifici cu ea sau să te prăbușești.
13. Scriitorul se poate multiplica în personajele sale care pot fi viabile sau chiar există. Numai el devine umbra lor.
14. De regulă ideile radicale au efectul narcoticelor. Sunt nocive.
15. Uneori amintirea unei furtuni depășite poate deveni tonifiantă. Sau să prefigureze alte furtuni, din care arareori scapi.
16. Oamenii se încuină în fața „Trinității” lui Andrei Rublivov. Există răsplătă mai mare pentru un pictor?
17. Cultura adevărată e facultativă și elitistă.
18. Chiar și mijloacele democrației se pot interpreta, devenind antidemocratice.
19. O ipoteză: Destinul poate fi suma vulnerabilităților noastre.
20. Dacă îl citești pe Cioran trebuie să-i cauți și latura luminoasă pentru că nici dracul nu este așa de negru pe cît se spune.
21. După o anumită vîrstă poți să intri în teritoriul spaimelor. Împăcarea de sine e doar o spaimă refuată.
22. Argumentele le oferi. Contraargumentele și se oferă.
23. Cînd ni s-au pus mîinile pe piept, trecutul se pietrifică pentru totdeauna.
24. Cînd Puterea se simte în pericol, ea inventează instrumente de regenerare, de cele mai multe ori din afara moralei.
25. Niciodată nu reușesc să citesc toate cărțile cumpărate. Aceasta din cauza altor cărți care au alungat cărțile dinainte.

Mircea COLOȘENCO

AUTORI ROMÂNI ÎN STRĂINĂTATEA LITERARĂ

Textele ce urmează sunt extrase din paginile cunoscutelor lucrări lexicografice datorate lui Robert Laffont și Valentino Bompiani, la Editura „Bouquins” din Paris, în cinci ediții successive (1954, 1958, 1962, 1968, 1980). La Biblioteca Academiei Române din București, se află ultima ediție menționată, pe care am lecturat-o:

* *Dictionnaire biographique des Auteurs de tous les temps et de tous les pays* (vol. I-IV, ed. V, 1980), care cuprinde viețile a patruzeci de autori de origine română născuți înainte de 1910;

* *Dictionnaire des Oeuvres de tous les temps et de tous les pays Littérature-Philosophie-Musique-Science* (vol. I-VII, ed. V, 1980), care cuprinde în total 16.000 opere descrise/prezentate.

La realizarea textelor dedicate vieții și operelor scriitorilor români, au colaborat Nicolae A. Gheorghiu și Titus Bărbaulescu, licențiați în litere și filosofie, doctori în litere la Sorbona, stabiliți în Occident înainte de 1947.

Dăm lista autorilor români: Vasile Alecsandri, Tudor

Arghezi, Asztalos Istvan, George Bacovia, Ion Barbu, Jean Bart, Lucian Blaga, Dan Botta, Radu Boureanu, Dimitrie Cantemir, Ion Luca Caragiale, Carmen Sylva, Paul Celan, George Coșbuc, Miron Costin, Ion Creangă, Al. Davila, Barbu Delavrancea, Victor Eftimiu, Mihai Eminescu, George Enescu, Nicolae Filimon, Gala Galaction, Virgil Gheorghiu, Matilda C. Ghika, Nicolae Iorga, Petre Ispirescu, Panait Istrati, Eugen Lovinescu, Adrian Maniu, Anton Pann, Costache Negrucci, H. Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, A.A. Philippide, Ion Pillat, Ion Marin Sadoveanu, Mihail Sadoveanu, Ioan Slavici, Mihai Sorbul, Tristan Tzara, Ion Vinea, Vasile Voiculescu, Duiliu Zamfirescu.

În dicționarul enciclopedic *Le Petit Larousse illustré* (Ed. 1997), sunt prezențați doar câțiva din lista anterioară: Vasile Alecsandri, Tudor Arghezi, Dimitrie Cantemir, Ion Luca Caragiale, Paul Celan, Mihai Eminescu, Georges Enesco, Panait Istrati, C. Negrucci, Mihail Sadoveanu, Tristan Tzara.

PAPADAT-BENGESCU, Hortensia. Écrivain roumain. Née à Ivesti (Moldavie) le 8 décembre 1876, morte à Bucarest le 5 mars 1955. A ses débuts, elle publie en français des articles et plus tard des poèmes. D'ailleurs, elle aurait souhaité poursuivre des études à Paris, mais, mariée à un magistrat, elle le suit dans ses pérégrinations à travers le pays. C'est une fidèle du cénotapte et de la revue *Le Sylphe* [Sburătorul], animés à Bucarest par le critique Eugen Lovinescu. Dans son théâtre, elle fait l'analyse psychologique des relations conventionnelles que la bourgeoisie impose à l'individu. Dans ses romans, elle approfondit cette analyse psychologique de cette même bourgeoisie, victime surtout de ses propres vices, en procédant à une véritable dissection des corps et des âmes qui semblent elles-mêmes faites de chair. Quatre romans suivent la destinée d'une famille bourgeoise: *Les Vierges échevelées* (1926), *Concert de musique de Bach* (1927), *La Route secrète* [Drumul ascuns] (1932), *Racines* [Rădăcini] (1938); enfin, précédant ce dernier, un roman isolé, *Le Fiancé* [Logodnicul] (1935).

CONCERT DE BACH (*Concert din muzică de Bach*). Publié en 1927, ce roman est le deuxième volet d'une trilogie de la romancière et nouvelliste roumaine Hortensia Papadat-Bengescu (1878-1955). Son action suit de près celle du premier roman, *Les Vierges échevelées* (Fecioarele despletite, 1926), et poursuit l'analyse de ce qui se passe au sein de trois familles bourgeois. Dans la nouvelle maison acquise par le docteur Rim et sa femme, Lina, le docteur accueille Sia Petrescu, jenne fille laide et morose d'un cousin de sa femme,

ancien adjudant rusé, Lică, surnommé le Troubadour. Par la suite, on apprendra que Sia, devenue la maîtresse du docteur Rim, est la propre fille que Lina Rim a eue autrefois de son cousin, dont elle était amoureuse. Dans la deuxième famille, Aida, épouse du prince Maxențiu qui cache délicemment sa tuberculose et avec qui elle ne s'entend pas, fait la connaissance de Lică, dont elle fait son maître d'écuries pour l'avoir comme amant. Lică lâchera par la suite son emploi pour devenir, grâce à son succès auprès des femmes, professeur d'équitation. Par l'intermédiaire d'un cousin du prince, un certain Victor Marcian, musicien célèbre, Ada pénètre au sein de la troisième famille, celle des Drăgănescu, Elena Drăgănescu, ex-fiancée du prince, fait le projet d'un concert de Bach. Les répétitions en vue de ce concert d'amateurs deviennent l'axe du roman et mettent en contact des personnages disparates, dont le seul trait commun est leur snobisme. Elena tombe amoureuse de Marcian et, par conséquent, le concert semble compromis. De son côté, Rim ne vient pas aux répétitions, car ses loisirs sont consacrés à sa passion pour Sia. Celle-ci est finalement chassée par Lina de la maison des Rim et mourra des suites d'un avortement: elle aura quand même droit à un enterrement de première classe, conclusion logique de l'hypocrisie. Enfin, le prince Maxențiu n'arrive plus à cacher sa tuberculose et part se soigner en Suisse; départ tardif, car il y rendra son âme après des états d'euphorie causés par un retour également tardif à son ancien amour pour Elena Drăgănescu. Les trois familles qui forment le cadre du roman subissent ainsi leur décomposition par l'intrusion d'un tiers; Sia chez les Rim, Marcian chez les

Drăgănescu, Lică dans la famille du prince.

SORBUL, Mihail (pseud. De Mihail Smolski). Auteur dramatique roumain. Né à Botoșani (Moldavie) en 1885, mort à Bucarest en 1966. Il a fait carrière de fonctionnaire et il est l'auteur de la comédie tragique *La Passion rouge* (1916), dont le rôle principal fut interprété par une jeune actrice qui devait devenir célèbre en France: Elvira Popesco. Parmi les autres pièces de théâtre de Mihail Sorbul, il convient de citer notamment: *Chroniques* (1914), *Le Déserteur* [Dezertorul] (1919), *La Deuxième Jeunesse* [A doua tineretă] (1922).

LA PASSION ROUGE (*Patima roșie*).

Comédie tragique en trois actes, publiée et jouée en 1916, du dramaturge roumain Mihail Sorbul (pseud. de Mihail Smolski, 1886-1966). Après notamment un drame historique en vers, *Chroniques* [Letopiseți, 1914], l'auteur aborde ici, comme il le fera encore par la suite, la réalité immédiate. Tofana, jeune étudiante pauvre, est entretenue par Castris, homme d'affaires, qui l'aide ainsi à poursuivre ses études, mais elle s'est mal résignée à ce compromis avec elle-même. Son cousin, Sbilt, figure pittoresque de raté, mi-nihiliste, mi-réformiste, en profite et lui soutire de l'argent pour traîner dans les bistrots, tout en mesurant d'un œil juste son combat intérieur. Il suffit qu'un bohème, Rudy, sa mandoline enrubannée sous le bras ayant loué une chambre dans l'immeuble, se trompe d'étage, pour déclencher la passion de

Tofana qui ne cherchait qu'à s'évader d'elle-même. Pris d'abord dans les rets de cette passion. Rudy recule par la suite et, après une jeunesse mouvementée, aspire au calme que lui offre l'amour de Crina, camarade à l'âme pure de Tofana. Il veut déménager, mais Castris lui impose d'épouser Tofana. Il s'en défend, car il n'avait fait que céder aux avances de Tofana. Celle-ci, ayant épié la scène, demande à son ami de la venger; Rudy échappe péniblement des bras forts de Castris qui était prêt à l'étrangler. Pour se venger elle-même, Tofana demande à Crina de donner un rendez-vous nocturne à Rudy. Crina n'y consent qu'à contre-coeur, d'autant que c'est Tofana qui prendra sa place dans sa modeste chambre. Comme convenu, Sbilt apporte un revolver à Tofana. Rudy, en dépit du guet-apens, est rassuré car, en jetant un regard furtif dans le sac de Tofana, il s'est aperçu qu'elle n'avait pas d'arme. Tofana l'avait auparavant glissée dans la poche de sa robe et, au bout d'une scène orageuse, elle blesse d'une première balle celui qui avait allumé sa passion, et le voit se traîner à ses pieds, puis elle le tue, avant de couvrir enfin son corps de baisers. Et pendant que Crina et

Castris que la jeune fille avait alerté tapent à la porte le ricanement nerveux de Tofana couvre ses pleurs, puis s'interrompt brusquement après une dernière balle tirée dans l'obscurité de la chambre. C'est en jouant le rôle de Tofana, dans un spectacle donné en roumain à Paris, qu'Elvire Popesco fut révélée au public et aux hommes de théâtre de France.

Rafael-Tudor LUPAŞCU

Eu rămân visând ...

Odată, am visat că eram un print,
Că țineam în mână un boboc de trandafir
Și zâmbeam dimineața, cu roua pe obraji,
În grădina lumii.

Odată, am visat că visam
Și în vis tot eu eram.
Apoi, m-am trezit
Și am visat cu ochii deschiși
Un viitor frumos...
Ce vis curios!

Odată, priveam noaptea
Cerul înstelat
Și am văzut în mijloc o stea.
Dar mult n-a trecut
Și steaua părea că dispărut.

O văd apoi cum străbate bolta,
În urma ei lăsând
Mii de steluțe albe
Dar eu rămân visând...

Natura sau Tu ...?

Mă-ntreb în fiecare seară
Dacă iubirea-i o povară...
Nu cred că sunt cuvințe
Să mă poată lămuri
De ce aş suferi ?

Natura mi-e aproape
Și când o privesc
Spre tine ea mă cheamă,
Să-ți spun că te iubesc.

Mă simt ca un mugure pe-o ramură,
Așteptând o rază de soare a primăverii
Care, cu mângâierea ei delicată,
Să-l facă să înflorească.

Aș vrea să fim ca două petale
Din aceeași floare
Și să ne iubim.
Ca două raze ale aceluiși soare
Aș vrea să fim,
Să ne căutăm mereu

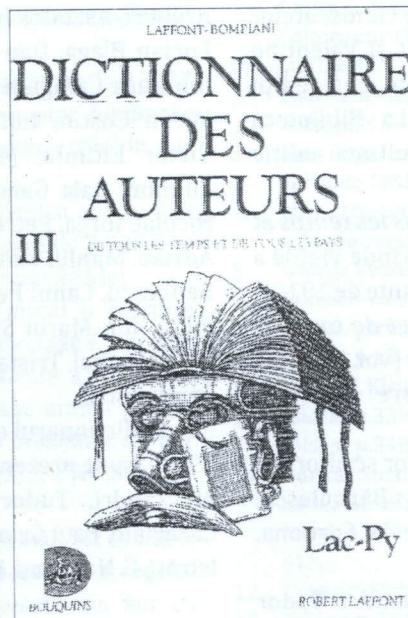
Și, într-o singură inimă,
Să ne întâlnim.

Când este lună plină,
Aș vrea să ajung la ea,
S-o sting și să o vrăjesc,
Să o prefac în floare,
Apoi să-alerg spre tine
Să să-ți-o dăruiesc.

Mă simt singur și trist
Și întrebarea de la natură vine:
Ce-o fi în inima mea,
Când scriu despre ea
Și mă gândesc la tine?

Poți să răspunzi da
Sau poți să spui și nu
Cine-i marea mea iubire
Natura sau tu?

Răspunsul eu îl știu mai bine
El vine numai de la mine,
Dar nu cu o vorbă două,
Vă iubesc pe amândouă.

Teodor OANCA

CORESPONDENT DE PRESĂ

Relația dintre un șef și un subaltern capătă uneori aspecte interesante, chiar greu de înțeles pentru cel neavizat. E concluzia la care am ajuns după ce au fost numiți în funcție la deconcentrate noii directori și directori adjuncți. Mi-am zis că pentru postul meu de referent la Biroul de relații cu publicul nu trebuie să-mi fac griji, pentru că nu sunt angajat politic.

Ca să-mi fac de lucru și cunoscând treburile din interiorul instituției, având și o oarecare înclinare de a pune pe hârtie probleme de interes general, am început să colaborez la ziarul local "Gazeta Independentă". Ziarul acesta nu rămâne indiferent la ce se întâmplă în județ, din care cauză este etichetat când pro Putere, când pro Opoziție. Totul depinde de cine etichetează. Până la constituirea noului Guvern, articolele mele critice vizau cu deosebire Puterea. Am avut grija să le semnez cu pseudonim, ca să nu mi se restructureze postul. Îi auzeam pe mulți spunând că Petre Marinescu (pseudonimul meu) combate bine și este un exponent al Opoziției. Tăceam din gură și îmi vedeam de treabă.

S-a întâmplat să public cu puțin timp în urmă un articol inspirat de un caz special, care îmi trecuse prin mână în relațiile mele de serviciu. Nu pot spune că am greșit, semnându-l cu numele meu adevărat, Marin Petrescu. Colegii mei au citit articolul și l-au apreciat. Mai mult, chiar m-au încurajat să mai scriu. Am mai publicat câteva articole, semnate atât cu numele meu, cât și cu pseudonim. În perioada campaniei electorale am semnat numai cu pseudonim articolele critice, pentru că era greu să apreciez încotro se înclină balanța Puterii. După alegeri, mi-am continuat obiceiul de a fi neiertător cu structurile și oamenii Puterii, atât la nivel național, cât și local.

Noul director general a fost până mai ieri referent ca și mine, dar la Serviciul administrativ. Nu trebuie să mai spun că numirea domnului Dumitru Scorbura în funcția de director general n-a mirat pe nimeni. După ce și-a luat postul în primire, domnul Scorbura a început să taie în carne vie. Mă temeam să nu mă ajungă și pe mine rândul, dar salvarea a venit de la colaborarea mea, chiar modestă, la "Gazeta Independentă". Spun "modestă" pentru că am semnat cu numele meu adevărat doar câteva articole.

Ieri, în jurul prânzului, am fost anunțat să mă prezint la domnul director. Să fiu sincer, mi-a sfârât inima, gândindu-mă la o posibilă restructurare. Când e criză de toate felurile, orice e posibil.

Domnul director m-a primit cu o nesperată amabilitate. Mai fusesem, cu altă ocazie, în biroul directorului, dar acum totul era schimbă. M-am mirat că aşa de repede s-au găsit bani pentru înnoirea mobilierului. Am luat amândoi loc pe o canapea. Secretara și-a făcut repede prezența cu două cești cu cafea.

- Domnule Petrescu, a început directorul discuția, sunteți foarte apreciat de colegi, atât pentru modul exemplar cu care vă achitați de sarcinile de serviciu, cât și pentru talentul cu care scrieți la ziar.

- Se exagereză, domnule director, am zis eu. Dar, de ce să

nu recunosc, "relațiile cu publicul" îmi oferă prilejul să mă exprim și altfel.

- Excelent, așa e.

Începusem să mă simt în largul meu. Când aprecieri de genul acesta vin de la o persoană cu muncă de răspundere, care îți mai este și șef direct, nu poți decât să te simți măgulit. Una e să auzi vorbe mari de la colegi și cu totul alta e să-l auzi pe director ridicându-te în al nouălea cer. Așadar, nici pomeneală de restructurare.

- Posibilitățile dumneavoastră de documentare sporesc considerabil, a continuat directorul, așa că vă stau la dispoziție oricând. Publicul larg trebuie să ia cunoștință de specificul muncii noastre. Cred că nu aveți nimic împotrivă...

- Desigur, am răspuns eu cu jumătate de gură. Începeam să înțeleg tot mai mult scopul întrevederii cu directorul.

- Proiectele noastre sunt foarte atractive și mobilizatoare. Asta și explică rezultatul nesoperat la un asemenea scor, cu care am câștigat alegerile.

- Fără îndoială, am răspuns eu cu cealaltă jumătate de gură.

- Cu experiența dumneavoastră în materie de comunicare căptăm o altă imagine în ochii opiniei publice. Aveți, domnule Petrescu, sprijinul meu permanent pentru documentare. Chiar dacă ne confruntăm cu unele greutăți, nu trebuie pierdute din vedere eforturile constante...

- Desigur. Atâtă doar că eu sunt un simplu colaborator, am zis, așa că articolele mele își găsesc spațiu în ziar numai dacă se încadrează într-o anumită tematică, pe care o stabilește colectivul de redacție.

Nu. Directorul e convins că pot orice, pentru că, zicea el, nimeni nu poate contesta talentul cu care scriu despre lucruri foarte diferite.

- Rămâne de văzut, totul e în funcție de ce vor ei și ce le pot oferi eu.

- Perfect. Iar ce le oferi dumneata nu e altceva decât imaginea favorabilă a instituției noastre, așa cum trebuie să fie percepută de publicul cititor.

Credeam că discuția noastră și-a atins scopul, că eu am primit ce trebuie să fac de aci înainte. Mă așteptam ca directorul să se scuze că are o mulțime de treburi de făcut, dându-mi de înțeles că mă pot retrage. Dar n-a fost asta. După ce a mai sorbit o gură de cafea, mi-a spus:

- M-am interesat prin oamenii mei cine este Petre Marinescu. Semnează destul de des în ziar. Îl cunoașteți?

Sincer să fiu, întrebarea m-a luat cam pe nepregătite. După discuția anterioară înțelegeam unde vrea să ajungă.

- Acest Petre Marinescu are un cui împotriva noastră. N-am reușit să-l identific. De la redacție ni se spune că nu face parte din colectivul lor. Care să fie explicația?

Acum trebuie să spun ceva. Vedeam că nu mai aveamcale de întoarcere. Dacă ar fi știut că Petre Marinescu e pseudonimul meu, altfel am fi discutat. Poate că nici nu mai era cazul să discutăm... Cu reducerile de personal, care nu mai

înțează, aş fi fost cu siguranță pus pe liber.

- Dacă ei zic aşa, înseamnă că e pseudonimul cuiva din afara redacției.

- Se poate, a intervenit directorul, dumneata ai dreptate. Dar în calitate de colaborator la ziar, și nu unul oarecare, ai putea afla cine este nemernicul care scrie aşa la adresa noastră. Ce ziceți?

- Ce să zic? am răspuns eu sfârșit, rămâne de văzut.

- Da, fără îndoială. Articolele ăstia sunt cât se poate de acide. Uite titlu aici: "Gingia politică". Chiar și un analfabet pricepe că e vorba de liderii noștri, care zâmbesc în fața camerelor de luat vederi de li se văd gingile.

Simteam că nu mai am aer.

Directorul a continuat:

- Domnule Petrescu, atunci când considerați că aveți un

subiect de abordat, vă stau la dispoziție pentru documentare.

- Vă mulțumesc, domnule director.

Am dat mâna și m-am retras. Ajuns în birou, am simțit nevoie să-mi aprind o țigară, deși în instituție fumatul este interzis. Dacă voi fi dat afară pentru acest lucru, barem să fie un motiv de altă natură decât că scriu la ziar și nu oricum. Rămâne de văzut ce fac în continuare. De scris nu mă pot lăsa. Să semnez doar ce îi convine directorului, iar nu accept. De aflat, directorul va afla cine este Petre Marinescu, așa că postul meu de la Biroul de relații cu publicul este pus de acum sub semnul întrebării. Va trebui să-mi caute un alt serviciu, dar nu la o instituție bugetară. și cât mai repede. Dar acasă nu se va sfârși calvarul reproșurilor: „Ți-am spus să te potolești, să nu scrii la ziar? E mai bine acum?”

Vasile FETESCU

Noapte

Când luna își etalează
Chipul arămuș,
Întunericul smolit devine
Străveziu,
Zăgazurile viselor
Se deschid,
Flăcările iubirilor tainice
Le cuprind,
Liniștea se așterne
Peste întreaga fire,
Astrele cerești ard
De strălucire.
Somnul mult dorit
Se lasă așteptat,
Gândurile-mi serbede
Se-nvălmășesc exacerbat.

Destine unite

În împărăția spusului poetic
Am pătruns
De farmecul muzelor
Sedus
Cuvinte potrivite și alese
Să cern
Pentru stihuri încrustate
În etern
După inspirată căutare
În al creației
Labirint
Încântătoarea Doamnă Poezia
M-a găsit
Cu lumina dragostei
În față
Ne-am unit destinele
Pentru întreaga viață

Viața ca un labirint

Privesc
în oglinda înceșoțătă
a trecutului îndepărtat
ca să-mi văd chipul
schimbător
și viața-mi de până
acum.
Nu descopăr
în figura ce mi se
înfățișează
nici copilul,
nici adolescentul,
nici Tânărul care
am fost.
Doar câteva trăsături
șterse
ale deplinei maturități
mai distinț.
Drum parcurs
al fințării
îmi apare întortocheat
ca un labirint.

Pastel

zvon de ciripit în lăstăriș
s-aude
păsărelele spun a dimineații
rugăciune
zorii de ziua străpungîntunericul
pieziș
ale luncii vietuitoare ies
somnoroase
din tufiș
razele soarelui transformă roua
în lințoliu
de perle
întins peste crânguri
costișe
vâlccele

Tăcerile mele

Tăcerile mele-s moară
de gânduri
care macină pulbere
pentru pâine de idei.
Tăcerile mele-s pline
cu vid
în care se îmbăiază
haosul nesfărșitului.
Tăcerile mele poartă
încărcătura minusurilor
culese
din plusul cuvintelor
nerostite.
Tăcerile mele străfulgeră
întunericul neînțelesului
și irealitatea viitorului.

Aforismul

Este fulger de gând
străluminat
în cuvinte potrivite
turnat.
Este idee măiestrită
șlefuită,
cu fir de filozofie
împletită.
Este sămbure de adevăr
necontestat
din încrängăturile vieții
cu ascuțimea mintii
luat.
Este inspirație
și creator izvor
pentru scânteiere de cuget
tâlcitor.
Este spirit în univers literar,
de necuprins,
doar de aripile harului
atins.

Petruta CHIRIAC

Despre răsturnarea valorilor și planurile secunde

În timpul nu prea îndepărtat, dar, se vede treaba, cel cu „hotarele în derivă”, mai exact, înainte de 1989, ascultând-o pe o mamă, din cartierul cu o singură școală, spunându-i copilului ei că nu mai au la masă decât o singură lingură de compot, gândeam pentru sine, aspru: trăiesc într-o urbe, precum în prozele lui Vasile Alecsandri: aceea a măritului boier, cu caftan pe cap și cu picioarele goale.

Mai târziu, contrar a ceea ce s-a voit în anul de răscruce, iată cum realizăm altceva: se poate trăi și în onorabilele noastre vremuri cu asemenea trăsături precum: îngâmfarea, credulitatea, parvenitismul și disprețul față de valori, destul de simplu.

În anul cu pricina, tâvălugul răsturnărilor venind și peste hotarele țării noastre, oamenii de bună credință, tot mirându-se și acceptând, au gândit și au acționat: luptăm pentru valoare.

Mai întâi pentru valoarea economică, deoarece rafturile goale ale magazinelor, din sistemul în criză, falimentaseră.

După un timp, ele au început să se umple dinspre cei care aveau mai mult.

Părinții și tinerii de atunci, cu vârste apte de muncă, luați repede de noile oportunități, dar cultivate bine în școala sistemului cu rafturile goale, au înțelește repede ce pot face ei cu valoarea obținută.

Au oferit-o, în consecință, fie că era vorba de o valoare fizică sau intelectuală. Unde? În locuri în care economia avea mai puțin imaginea boierului cu „strălucitul caftan pe cap” și cu picioarele goale.

Iar lucrul acesta avea, sau urma să aibă și o denumire nouă, de economie în... democrație.

La noi, urma să se repare și o hibă mai veche, pentru a ne include în termenul cel nou, și anume, separarea puterilor în stat.

Sepărându-se, urma să se realizeze și nevoia motivării ei. În consecință, a apărut lupta desfintării acelei imagini de economie, asemănătoare cu boierul amintit, punându-se în loc... altceva.

Noi i-am spus o presă liberă.

Și iată cum stând, într-o din zile, cu ziarele locale, mai noi, pe o bancă, în apropierea Parcului Zoologic, nu pe strada cu flori admirată de străini – abia se terminase manifestația împotriva forării gazelor de șist -, când îmi întâlnesc o fostă elevă, actuală profesoară de limba română, la un liceu important din urbe.

Am abordat-o, în virtutea presei libere, direct, mai familiar, și drept:

- Cum e, draga mea, cu rezultatele de la bacalaureat, anul acesta?

Și o invit să ia loc pe banca din fața blocurilor turn și a magazinelor pline.

Nu venea din cartierul în care străzile neasfaltate se văd, din trenul Interregio ori din cel Internațional.

- Eu nu am vrut să particip, îmi relatează profesoara cu notă maximă la gradul I, pentru că nu mai văd nici o solidaritate între colegii pe care îi știam altfel.

Lucrurile au fost precipitate și de la schimbările dese din Minister...

Mă refer, ar fi vrut ea să-mi explice, mai concret, la subiecte nediferențiate etc..., dar grimasa de pe față i s-a adâncit, la o ultimă informație. Și am înțeles.

Abaterile nepermise ale elevilor se discută pe holuri, nu în consiliu. Inspectoratul intervine, de multe ori, politic...

Deci care valoare?

De unde o valoare etică, ce o formează pe cea economică, la politicienii, retrăbuși aberant? Se practică, în continuare, o „răsturnare a valorilor”, cade, asemenea unui ciocan, ultima judecată.

Și n-am mai continuat.

Dar cât pot fi de răsturnăți „valorici” chiar și părinții – politicieni, încât să fie total ruptă de problemele copiilor lor?, aş mai fi continuat...

- Iată cum vom ajunge repede și în planurile secunde ale Europei, o mai aud, depărtându-se...

Și aceasta în anul de grație 2012...

MUNCA de CREATOR

Interviu

Reporterul: Stimate Nichita Stănescu, după activitatea bogată desfășurată atât în calitate de poet, cât și în aceea de publicist, după lauri obținuți recent în Iugoslavia, aș îndrăzni o întrebare care țintește mai mult viitorul: la ce lucrează poetul sau publicistul Nichita Stănescu în prezent?

Nichita Stănescu: Am sub tipar o carte gata încheiată, numită **Noduri și semne**. Este o carte de meditație filozofică; cred că va interesa o arie foarte largă de cititori și, cu precădere, adolescenții și studenții, și elevii de liceu.

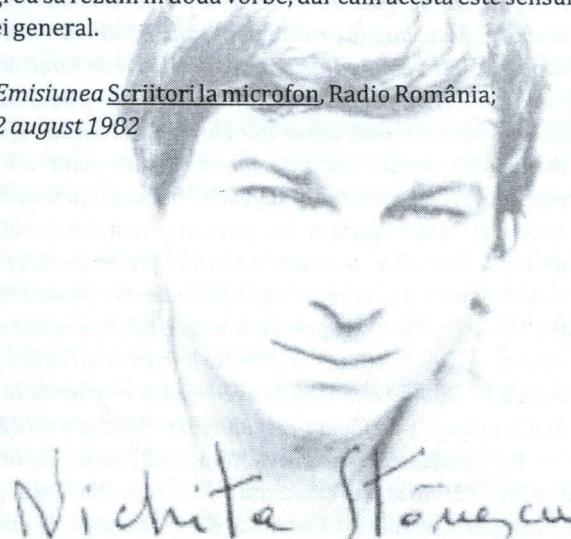
În afară de asta, în prezent, lucrez la o carte intitulată **Subit** și care conține un circuit de poezii de tip meditativ pe care nu le pot defini pentru că nu le-am încredințat încă nici măcar tiparului în presă, în jurnale, în reviste, ca să am o confruntare cu cititorii. Acest **Subit** ar trebui să semnifice, pentru mine, o înnoire a mijloacelor de expresie, dar nu o înnoire forțată, ci una datorată acumulărilor în timp, o încercare de nestilizare a versului, o încercare de a scăpa din anumite ticuri și manierisme involuntare, pe care practica îndelungată a versului le atrage aproape fiecărui scriitor.

Reporterul: Ați publicat, în decursul vremii, numeroase articole, însemnări, portrete, medalioane. Când vor fi poate adunate într-o singură carte?

Nichita Stănescu: Într-o singură carte nici nu doresc să le adun pentru că nu toate au aceeași valoare, unele au un caracter mai conjunctural, altele au un caracter de lucru, de serviciu, ca să spun așa.

După ce mi-a apărut carteua **Respirări**, în care am adunat câteva din eseurile mele, acum am în vedere, într-un plan mai general, să scriu o carte foarte compactă numită **Noua frontieră a sufletului uman**, o carte care pleacă de la teza că poezia și poezia din om, în genere, este una dintre dimensiunile cele mai puternice pe care le are umanitatea și care o justifică în existența ei. În fine, carteua va fi o pledoarie amplă și mi-ar fi mai greu să rezum în două vorbe, dar cam acesta este sensul ei general.

Emisiunea Scriitori la microfon, Radio România; 2 august 1982

Costin CLIT

Inscriptii și însemnări de la biserica Sfântul Dimitrie din Bârlad

Despre biserica Sfântul Dimitrie din Bârlad s-a mai scris.¹ Nu ne propunem reluarea informațiilor istorice publicate despre biserica Sfântul Dimitrie din Bârlad, ci publicarea pomelnicului bisericii, a unor însemnări și inscripții depistate în Arhivele Naționale din Iași și oferirea unor informații despre biserică și slujitorii ei din Arhiva Episcopiei Hușilor, cu speranța folosirii lor în viitor de istoricii avizați.

Un document din 1863 ne arată biserica Sfântul Dimitrie din Bârlad cu 18 dughene în proprietate, un venit anual de 11434 lei, închiriate pe trei ani.²

În anul 1879 biserica Sfântul Dimitrie din Bârlad, probabil cu Biserica Domnească, deține în proprietate: două dughene situate pe Strada Principală și închiriate lui Ianole Theodoru cu 900 lei și 20 de bani; o dugheană situată pe strada Tălpălari, închiriată lui Moisi Fleghehnă cu 325 lei și 50 de bani; o dugheană situată în cvartalul I, strada Tălpălari, închiriată lui Ilie Valter cu 372 lei și 50 de bani; două dugheni pe strada Tălpălari, închiriate lui Moisi Naftulea cu 329 lei fiecare; două dughene, situate pe strada Tălpălari, închiriate lui Iantel Fleghehnă cu 400 lei; șase dughene „vărării”, în Piața Domnească, cvartalul I, închiriate lui Iacob Theodor, cu 1400 lei; cinci dughene „vărării”, în Piața Domnească, închiriate lui Șt. Ionescu, cu 1052 lei; În 1879 au fost reparate două dugheni de pe strada Tălpălari, este construit un grilaj în jurul bisericii.³

Preoți

Pr. Galeru, atestat de un atestat de botez din 1859 eliberat lui Iorgu, fiul căpitanului de jandarmi Iancu Anghelichi, și al soției sale Ana. Copilul, Nicolae, s-a născut la 13 decembrie 1859 și a fost botezat la 22 decembrie.⁴

Pr. Arsănie Grapă, decedat la 17 februarie 1860. După decesul său rămân doi preoți, unul bătrân „cu totul”

Pr. Nicolae Enache, slujește ca diacon (14 aprilie 1854-12 martie 1860), hirotonit preot la 12 martie 1860, hirotesit sachelar la 8 august 1863, iconom la 26 martie 1879.⁵ Raportul protoiereului de Tutova înaintat episcopiei la 30 iulie 1867 ne arată oprirea preotului de a mai liturghisi conform ordinului ierarhului hușean, preotul „(i)esind pe ulite și începând a striga că l-am oprit eu de preoți”. Preotul Nicolae Enache „este fo(a)rte nesubordonat, umblă printre poporăni invitându-i la desordine, se ocupă cu chestii politice fără ca să e în băgare de samă ordinele Prea Sf. vo(a)stre”. Aceleași considerații sunt făcute și asupra diaconului Matei Varlam. Preotul dorea înlocuirea epitropului G(h)eorg(h)iu Crasnalachi, acuzat „că este un om strein venit din Bucovina”. Procesul verbal semnat de Polycarp Popescu îl prezintă pe Nicolae Enache și Matei Varlam cu purtări exemplare, cei doi „ar fi influențați a se alege în această calitate (epitrop- N.A.) venerabilul econom Constantin Vrabie, ceea ce nu convine protoiereului”. La 23 iulie 1867 ginerii epitropului înaintau o jalbă protoiereului în care susțineau: „Din trecut urma o liniste fo(a)rte mari între poporăni ai bisericii Sf. Dimitri din acest oraș Berlad, iar acum de la un timpu și până în prezent s-a făcut o resculare și o tulburare fo(a)rte mare”.⁶

Pr. Constantin Corciova. Raportul protoiereului de Tutova din martie 1856 atestă existența a doi preoți bătrâni și propunerea diaconului Constantin Corciova de la biserica Sfântul Dimitrie

pentru a fi hirotonit preot. Din martie 1856 avem și mărturia ctitorilor și poporănilor pentru candidatul Gheorghe, fiul sachelarului Ion Barbul și al Elenei din satul Bogești, județul Tutova.⁷ La 23 martie 1856 episcopul Meletie Istrati recomandă către Agie Tripoleos pentru a fi hirotoniți, diaconul Constantin Corciova ca preot și candidatul Gheorghe Barbul ca diacon și preot.⁸

Pr. Gheorghe Pohrib, fiul preotului Ioan Pohrib, a slujit ca diacon la Biserica Domnească din Bârlad (12 martie 1860⁹-26 martie 1862), diacon la biserica Sfântul Dimitrie (26 martie 1862-26 septembrie 1869), ca preot din 26 martie 1869, servea și în 1879. Este hirotesit duhovnic (1 martie 1874), prohirusit sachelar (10¹⁰ sau 18 august 1875) și iconom (30 aprilie 1879).¹¹ I se eliberează paucenia de diaconie la 13 octombrie 1867.

Diaconul Matei Varlam, atestat în 1867.

Pr. Dimitrie Botezu, absolvent al Seminarului din Huși, 1870 hirotonit diacon la 8 noiembrie 1870.¹²

Cântăreți bisericești și parclesiarhi

Constantin Herescu, slujea de prin 1855, este atestat la 25 mai 1879.¹³ Își prezintă demisia în 1879.

Vasile Ionescu, servise la biserica Adormirea Maicii Domnului din Bârlad. Primește cartea de cântăreț la 8 octombrie 1879.¹⁴

Nicolae Gh. Munteanu, decretat parclesiarh în 1879.¹⁵

Ioan Mastacan, decretat parclesiarh în 1879.¹⁶

Epitropi

Iconomul Constantin Vrabie, demisionat la 29 mai 1878. Deținea această calitate din 1867.

Iconomul Ioan Galerie, numit epitrop la 23 iunie 1878, apoi prostos.¹⁷

Documente

I Pomelnic

Numele ctitorilor ce au contribuit la edificarea Bisericii Sf. Dimitrie

Începutul la 1833

și sfârșitul la 1935

Preot(I) Iconom Constantin, Safta, Răducanu, Neculaiu, Ion, Ion, Petru, Neculaiu, Grigore, Neculaiu, Nistor, Vasile, Ion, Iordache, Constantin, Constanțin, Costache, Stefan, Ion, Dimitrie, Ion, Iancu, Radu, Mihail, Panait, Constantin, Iordache, Ion, Ecaterina, Gheorghe, Bălașa, Maria, Ecscuema Monahia, Gheorghe, Gheorghe, Dimitrie, Nastasia, Anton, Mina, Ion, Grigore, Ion, Gheorghe, Ganciu, Ion, Maria, Ecaterina, Gheorghe, Neculaiu, Grigore, Gheorghe, Constantin, Dimitrie, Iordache, Teodor, Vasile, Hristodor, Gheorghe, Toader, Dimitrie Preutu, Anghel, Ioniță, Stefan, Dimitrie, Stefan, Dimitrie, Stamate, Dumitru, Gavrilos, Emanoilă, Simion, Haralampie, Ana, Radu, Scarlat, Smaranda, Vasile, Simion, Gheorghe, Toma, Ion, Mihai, Zaharia, Neculaiu,

Ion, Nastasă, Maranda, Constantin, Neculaiu, Teodor, Constantin, Ileana, Iordache, Vasile, Ion, Ion, Ilie, Ion, Constantin, Gheorghe, Cosma, Neculaiu, Gheorghe, Stefan, Neculaiu, Dimitrie, Gheorghe, Hagi, Iordache, Neculaiu, Petru, Anton, Dima, Călip, Ion, Ion, Vasile, Ion, Chiriac, Vasile, Ion, Parascheva, Vasile, Oprea, Neculaiu, Iona, Anghelie, Gheorghe, Ion, Rucsanda, Stefan, Ion, Safta, Alecu, Pavăl, Ioniță, Miron, Ion, Vasile, Vasile, Stoian, **Constantin Preot**, Alecsandru, Panainte, Dimitrie, Panainte, Constantin, **Nicolae dascăl**, Gheorghe, Gheorghe, Iona, Ana, Teodor, Gheorghe, Safta, Ion, Maria, Gheorghe, Necolae, Pavăl, Gheorghe, Chiriac, Chiriac, Pantelimon, Vasile, Rucsanda, Neculaiu, Domnica, Ion, Varvara, Nestor, Vasîlcă, Vasile, Iordache, Lascăr, Ileana, Maria, Ion, Buiuc, Vasile, Ilie, Neculaiu, Paraschiva, Gheorghe, Casandra, Simion, Vasile, **Constantin preot(I)**, Maria, Maria, Radu, Ana, Maria, Ion, Melania monahia, Ion, Iordache, Ion, Gheorghe, Lazăr, Mihai, Ion, Anton, Rucsanda, Toader, Neculaiu, Marina, Gheorghe, Gheorghe, Constantin, Velcu, Todosă, Parascheva, Neculaiu, Toma, Tudurache, Stefan, Simion, Dumitru, Constantin, Apostu, Teodor, Milea, Hurmuzache, Radu, Panain(t)e, Harala(m)pie, Grigore, Ion, Maria, Gheorghe, Sofia, Stefan, Neculaiu, **Ion preot(I)**, **Neculai diacon**, Ileana, Simion, Maria, Gheorghe, Radu, Alecsa, Iordache, Safta, Vasile, Clement (i)eromonah, Iancu, Dimitrie, Alexandru, Ion, **Gheorghe preot(I)**, Constantin, Maria, Stefan, Maria, Vasile, Ileana, Stama, Zamfira, Andrei, Grigore monah, Iosif, Gheorghe, Grigore, Theodor, Ileana, Anastasia, Costin, Gavrilă, Iona, Gheorghe, Hristea, Neculaiu, Radu, Dimofte, Vasile, Ilinca, Teodor, Vasile, Panainte, Mihail, **Gheorghe preot**, Dasandrie (!), Gheorghe, Casandra, Petru, Chiraca, Ion, Ecaterina, Dimitrie, Petru, Maria, Ion, Ion, Ecaterina, Stefan, Balașa, Stefan, Victoria, Ilie, Ecaterina, Iancu, Teodor, Iliana, Iona, Gheorghe, Emanoil, Ion, Vasile, Neculaiu, Ion, Păratoiu, Iordache, Ilie, Safta, Dimitrie, Gavrilă, Stana, Necolae, Ecaterina, Mihăilă, Raicu, Hagi Închinător, Ion, Grigoraș, Anton, Soltana, Grigore, Dimitrie, **Gheorghe preot**, Ivan, Vasile, Maria, Neculau, Colea, Neculai, Safta, Ion, Iancu, Constantin, Gavrilă, Ana, Gheorghe, Iona, Ion, Profira, Balașa, Chiriac, Gheorghe, Ancuța, Ecaterina, Costache, Emanoil, Stefan, Ecaterina, Constantin, Ion, Vasile, Alexandru, Condurache, Manolache, Ecaterina, Casandra, Teodor Ganea, Ecaterina, Răducan, Iancu, Vasile, Gheorghe, Vasile, Alexandru, Gheorghe, Gheorghe, Bogdan, Gavrilă, Radu, Dimitrie, Toma, Ivanciu, Radu, Gheorghe, Ion, Anghel, To(a)der, Vasile, Dimitrie, Stefan, Neculai, Panainte, Gafîa, Dimitrie, Neculai, Iliana, Ion, Gheorghe, Sofia, Maria, Balașa, Emanoil, Stama, Maria presvitera, Ion, Stan, Neculaie, Gheorghe, Neculai, To(a)der, Porcovă, Ganciu, Costache, Gheorghe, Paraschiva, Dimitrie, Gheorghe, Dima, Pavăl, Gheorghe, Safta, Casiana monahia, Nastasia, Petru, Maria, Constantin, Epistimia monahia, Vasile, Neculai, Theodor, Samoilă, Căsandra, Gheorghe, Komitru monah, Vasile, Gheorghe, Maria, Casandra, Matei, Stefan, Constantin, Ion, Radu, Dimitrie, Vasile, Stefan, Pelaghia monahia, Dumitru, Constantin, Stoian, Panainte, Stoian, Ilie, Gheorghe, Ion, Ignas, Ion, Iacob, Nastasă, Gheorghe, Vasile, Maria, Stefan, Manolache, Pricope, Măriuța, Bobaca, Nastasia, Vasile, Ion, **Ion iconom**, Vasile Închinător, Gheorghe, Safta, Stefan, Gheorghe, Simion, Gheorghe, Ion, Gheorghe, Ion, Toma, Maria, Raicu, Emanoil, To(a)der, Maria, Tudurache, Ion, Ion, Panainte, Ana, **Ion preot**, Maria, Constantin, Ioniță, **Constantin preot**, Arseni preot, Gheorghe, Safta, Costache, Ileana, Manolache, Maria, Panainte Închinător, Gheorghe, **Constantin preot**.

Cu tot neamu(l) lor

II

„În anul 1851 April(ie) 16, prin poronca № 217, a Prea sfântului Episcop de Roman Veniamin Roset, să reguleze purtarea prin fiecare din Bisericile din Bârlad a niște cutii pecetluite de Isprăv(nicia) ținută în folosul cerșetorilor, pe care preoții cu (...) o primesc ca act caritabil. și fiindcă prin mijloc(irea) Departamentului aver(ilor) bisericești M. S. Domnul încuviințase acum ca venitul ce ar produce cutile amintite să rămâ(i)e în folosul fețelor scăpătate. De aceea preoții din Bârlad, luând și ei cutii ce se purtau în folosul lor prin Biserici, prin jalbă din 8 martie 1852 roagă pe P.S. Episcop de Romansă intervie la Domn prin anafora ca să fie scutite Bisericile de asămine(a) cutii în folosul fețelor scăpătate, ca și când noi, zic preoții, am fi izvorul acelor fețe și am fi mai înavuți decât aceia. Locotenentul de Episcop răspunde prin ord(inul) № 345 din 7 apr(ilie) 1852 că nu poate face mijlocire și deci pentru buna reputație a clerului, să să urmeze cu îndeplinirea dispozitiei ce s-a luat de Department. (Arh. Sf. Ep. Huși, Dosar 75, fila 25, din 1852)."

„În 1851 septembrie 27, cu ord(inul) № 673, se regulează de Episcop(ul) de Roman „ca pentru trebuința ci are Protoieria de slujitori, să se îndeplinească ca dascăli, îndatorindu-i de a face cu rândul câte o săptămână ieșetcare.” Prin jalobă din 25 Ianuarie 1852, dascălii roagă pe P.S. Episcop „ca să fie scutiți de a face slujbe la Protopopii cu săptămâna, mulțămindu-să a plăti de ieșetcare dascăl câte 6 lei pe an, precum au plătit și pără acum, și cu acești bani să să tocmaișcă doi oameni în locul lor să fie pentru slujbă. (Arh. Ep. Huși, Dosar 75, fila 29 și 31, din 1852).”

„Răducan, Ilinca, Ion, Ecaterina, Constandin iconom, Smaranda, Elena, Stoica, Maria, Gligor, Ion Lascăr maistru clopotar. Iunie 1840. ”

„Această icoană s-au dăruit de Dl Ion Bou și soția sa Marghio(a)la Bou Bisericii Sfântul Dimitrie din politia Bârlad în anul curgător 1859”.

„Știință să fie că am servit la acest Sfânt Locaș ca cantor și m-am subscris cu a mea proprie îscălitură. / 1888 Aprilie 15 / <ss>D.P. Rânzescu”.

„Astăzi Duminică la 7 ceasuri dimineață, s-au cutremurat pământul teribil; eu citem la că(...) și văzând acel groasnic cutremur am fugit în altar în partea de jos lângă sobă, iar părintele D. Botez cu diaconul M. Igescu se închinau astfel că diaconul a fugit la Proscomidie, iar părintele Botez s-a retras la o strană din (...), dar poporul care se afla în Biserică a ieșit afară. Din norocire nu s-au întâmplat nimică deși Biserica era crăpată mai prin multe părți, ci numai o bucătică de tencuială au căzut de la boltă în casafu și câteva mici bucatele în mijlocul Bisericii. Pentru știință am scris. / 1888 August 7 / <ss> Ion Butoiu cantor”.

„Doamne Iisus Hristos se primește aciastă jertfă și mă pomenește când vei veni într-o împăratia ta. Primește această umilă jertfă de la mine roba te Elena Racles, decedată în 1889 Iulie 8 în etate de 77 ani. Făcută de Maria Voinescu executoare testamentară zisei defuncte, prin stăruință sechelarului D. Botez. / 1891 Aprilie 17 /”.

„Acest sfesnic s-a făcut de Dl Panainte Goiu și soția sa Elena, fii lor Gheorghe și Ana într-o pomenirea răposatei sale fiice Maria, încetată din viață la anul 1870 August 6 la Biserica sfântul Dimitrie din Bârlad”. <probabil 1891>

„Această icoană s-a făcut de fostul Epitrop Iorgu Guriță și soția sa Ruxanda pentru a lor pomenire. 1891”.

„Sfânta icoană „Răstignirea” dată de sardarul Gheorghe Rență, epitrop și poporean al Bisericii Sfântul Dimitrie despre pomenirea lui și dată și de fiica sa Maria Rență și de fiul său

colonel (...)tor Rență despre pomenirea lor./1892 /".

„Neculai, Gheorghe, Constantin, Constantin, Turnător Petriș Hristache. 1896".

„Acest Triodion este donat Bisericii Sf(ân)ului Dimitrie din acest oraș de către Dna Marghio(a)la Voinescu spre pomenirea sa și a familiei sale pentru care am semnat. / <ss> I. Butoiu / 1900 Martie 8 /".

„Această sf(ântă) carte s-a dăruit Bisericii Sf. M.M. Dimitrie din Urbea Bârlad, la care am servit 30 de ani, 10 ca diacon și 20 ca preot. Rog pe iubitor să zică din to(a)tă inima Doamne iartă păcatele Donatorului: / <ss> Econom D. Botez / 1900 Octombrie 26 /".

D.J.A.N.I., Colecția Documente, 342 / 190.

Note:

1. Oltea Rășcanu-Gramaticu (coordonator), *Istoria Bârladului*, vol. I, Ediția a II-a, Editura Sfera, 2002, p. 88, 123, 149, nota 59, 158, 297; Laurențiu Chiriac, *Monumentele religioase medievale din zona Bârladului*, Editura Kolos, Iași, 2007, p.214-216.
2. A.E.H., F.E.H., dosar 115 / 1863, f. 45; Despre închirierea celor 18 dughene (10 ale Bisericii Domnești și 8 ale bisericii Sfântul Dimitrie) a se vedea Oltea Rășcanu-Gramaticu (coordonator), *op. cit.*, p.211-212.
3. A.E.H., F.E.H., dosar 22 / 1879, f.14v- 15; Vezi și Costin Clit, *Documente inedite despre bisericile din orașul Bârlad la 1879 (I)*, în revista „Elanul”, iulie 2007, nr. 65, p. 9.
4. A.E.H., F.E.H., dosar 33 / 1851-1862, f. 9.
5. A.E.H., F.E.H., dosar 7 / 1879, f. 18-20; Vezi pentru hirotonia din 12 martie 1860 A.E.H., F.E.H., dosar 39 / 1860, f. 31-32 și respectiv f. 37; A.E.H., F.E.H., dosar 46 / 1867, f. 191-192 (La 12 octombrie 1867 i se eliberează paucenia de diaconie).
6. A.E.H., F.E.H., dosar 48 / 1867, p.1-4.
7. A.E.H., F.E.H., dosar 36 / 1856 , f. 1-3.
8. Ibidem, f. 20.
9. Pentru hirotonisarea ca deacon la 12 martie 1860 vezi A.E.H., F.E.H., dosar 46 / 1867, f. 195-196.
10. A.E.H., F.E.H., dosar 31 / 1875, f. 17.
11. A.E.H., F.E.H., dosar 7 / 1879, f. 18-20, Vezi și A.E.H., F.E.H., dosar 5 / 1878, f. 18.
12. A.E.H., F.E.H., dosar 26 / 1870, f. 149, 157-158, 163, 165-166.
13. A.E.H., F.E.H., dosar 25 / 1879, f. 19.
14. Ibidem, f. 116.
15. A.E.H., F.E.H., dosar 23 / 1879, f. 24.
16. A.E.H., F.E.H., dosar 23 / 1879, f. 24.
17. A.E.H., F.E.H., dosar 11 / 1878, f. 1; respectiv 4.

Pagini din istoria învățământului bârlădean (8)

Gheorghe CLAPA

Școala cu clasele I – VIII nr. 5, „Principesa ELENA BIBESCU”

Școala nr. 5 din Bârlad este una dintre cele mai vechi școli din oraș.

A fost înființată din 1847 pe lângă Biserica „Sf. Gheorghe” cu o clasă de 15 elevi, băieți și fete, având ca învățător pe dascălul Vasile Bagu.

Din anul 1856 a funcționat într-o clădire donată de doamna Maria Gâlcă, al cărei nume l-a și purtat până în anul 1896.

În 1896 s-a construit clădirea în care există și astăzi, lângă Biserica „Sfântul Gheorghe”. Autentificarea a fost făcută pe baza unei efigii descoperite în fundația de piatră a școlii, cu ocazia lucrărilor de consolidare din anul 1996. La început, școala era formată din patru săli de clasă, din care una era folosită și la festivități, având și scenă.

La început, școala nr. 5 a funcționat ca școală primară, apoi ca: „școala de arte și meserii”, iar din 1944 a devenit școala Normală. În jurul anului 1950 a redevenit școală primară, iar din 1960 a devenit școală gimnazială, aşa cum este și astăzi.

Clădirea școlii a cunoscut, de-a lungul timpului, o serie de adăugiri și redistribuiri ale spațiului. Astfel, două din vechile săli de clasă au fost împărțite, formându-se patru săli de clasă mai mici, iar în 1950, s-au alipit încă trei săli spre curtea școlii (laboratorul de chimie și sălile adiacente). S-au adăugat apoi sălile pentru atelierul vechi, în care se află acum centrala termică și punctul sanitar interior.

În 1988, când populația școlară a crescut foarte mult, s-au mai construit două clase ca aripi exterioare (acum laborator de tehnologie și viitoarea sală de gimnastică) iar în 1996, două săli de clasă în curtea școlii („căsuță”) unde se află acum biblioteca, arhiva și cabinetul medical.

Între 1993-1996 s-a construit sala de sport, prin autofinanțare (chirii și comitetul de părinți). Începând din 1996, școala nr. 5, puternic afectată de cutremurele trecute, a intrat în program de consolidare generală care nu s-a încheiat nici în prezent (arhitectură exterior).

DIRECTORI ai școlii:

- Grigorescu Octavian;
- Aur Eugenia, 1971-1978;
- Popescu Emilia, 1978-1980;
- Mocanu Tache, 1980-1991;
- Ticău Ioan, 1991-1998;

Feraru Ion, 1998-2002;
Popa Maricela, 2002 și în prezent.

EVOLUȚIA DENUMIRII ȘCOLII

Între 1856-1896, a purtat numele de Școala de arte și meserii „Maria Gâlcă”;

Între 1944-1950, a fost Școala Normală de fete Bârlad;

Între 1950-1960, a fost Școala primară nr. 5 Bârlad;

Între 1960-2002, a fost Școala generală cu clasele I-VIII nr. 5 Bârlad.

La 18 octombrie 2002, Școala nr. 5, a fost botezată după numele unei mari personalități artistice a Bârladului, Principesa Elena Bibescu, pianistă de elită și protectoare a lui George Enescu, fiica lui Manolache Kostaki Epureanu.

Principesa ELENA BIBESCU (1855-1902)

Fiică a lui Costache Manolache Epureanu, jurist și om politic bârlădean, și a Mariei Sturza. Din această familie s-a ridicat și cărturarul Mitropolit al Moldovei, Veniamin Costache.

Elena a studiat pianul la Viena, cu Anton Rubinstein, devenind una din cele mai renumite pianiste ale Europei de la sfârșitul secolului XIX.

În urma unui concert de binefacere susținut la Teatrul Național din București, în 1873, Elena a fost cerută în căsătorie de Prințul Alexandru Bibescu, fiul cel mic al fostului domn regulaamentar al Țării Românești, Gheorghe Bibescu.

Principesa Elena Bibescu a fost cea care a impus în Franța sfârșitului de secol XIX geniul artistic al lui George Enescu. Carmen Sylva, regina artistă, își iscălea scrisorile către adolescentul George Enescu, „a doua ta vice-mamă”, prima fiind considerată Principesa Elena Bibescu. Ca o recunoaștere a rolului jucat de principesa în destinul său artistic, Enescu i-a dedicat o serie de creații:

- Poème Roumain, Suite symphonique avec choeur, *Composition: 1897*;

- Dédicace: A la mémoire d'Elena Bibescu. Intermezzi (2) for string orchestra, Op. 12, *Date: 20.09.1902-20.01.1903*;

- Dedicated to the Princess Elena Bibescu, Quintette avec piano en La mineur, *Composition: automne 1940*;

- Dédicace: A la mémoire d'Elena Bibescu.

Elena Bibescu a fost prietenă cu Regina artistă Elisabeta-Carmen Sylva, cu Regina Maria și cu Martha Bibescu.

Există peste 140 de scrisori și telegramme adresate de regina Elisabeta mamei lui Antoine Bibescu, Elena Bibescu, oglindind afecțiunea pentru destinatară, trăirile paroxistice legate de absența unui copil, ca și dăruirea plină de frenzie pentru noua ei patrie, România. Într-o scrisoare din același fond, Elena Văcărescu, pe atunci domnișoara de onoare a reginei, îi scria Elenei Bibescu: „Regina vă adoră. Scrieți-i des. Scrisorile voastre sunt pentru ea ca niște puncte luminoase”.

Stabilită la Paris, Elena Bibescu a primit, în saloanele din Rue de Courcelles, célébrități literare și artistice ale secolului: Franz Liszt, Richard Wagner, Leconte de Lisle, Anatole France, Pierre Gounod, Camille Saint-Saens, Pierre Loti etc. Marcel Proust era bun prieten cu fiili săi, Emanuel și Antoine Bibescu.

Nobilețe, generozitate, pasiune artistică, mândrie patriotică, sunt trăsăturile de caracter ale marii pianiste de origine bârlădeană, care odihnește și astăzi în covorul familiei Epureanu din Bârlad.

Memoria Principesei este păstrată în eternitate și prin adoptarea numelui ei de către Școala nr. 5 din Bârlad, unde ARTA este la loc de cinste, în diferitele ei forme.

Roxana GALAN

DESPRE SPIRITUL DE TURMĂ

Dacă ideea biblică de turmă și păstor a devenit o pildă mai mult politică decât ideatică, cea de oare rătăcită adusă comunității spre bucuria membrilor, e pe cale de dispariție.

Faptele istorice au demonstrat că popoarele au reacționat întotdeauna din spirit de turmă, după cum le-a dictat „Păstorul” (dar nu spiritual), în funcție de interesul personal (în spirit despotic sau totalitar, după epocă).

Cert e că perpetuarea ideii de turmă s-a deteriorat atât de mult încât, istoric vorbind, toți facem parte din „cireada globalizării”. Dar cine mai privește azi istoria, detașat, general? Suntem năpădiți de balega timpului, care a făcut din noi doar imitatori ai mulțimilor, fără individualitate, după cum ne vor sau cer „protocolele” politico-economico-social-culturale...

Dacă în „eterna” România acest spirit de turmă se manifestă prin arenele (Coloseum) în care barbaria mergea spre extremă, în care poporul cerea „sânge” urlând pentru violență și crimă, dacă în băile publice sau în unele spații „cunoscute” prostituția se desfășura nestingherită, azi, nu s-a schimbat nimic, sau totul s-a globalizat. Marile arene, stadioanele din ce în ce mai colosale, adună turmele care cer măcel sau îl provoacă printr-un „sport” devenit una dintre cele mai profitabile afaceri mondiale: fotbalul. Cât despre prostituție, ca și în vechea România, ea este prezentă pretutindeni, de la reclame până la aproape orice fel de spectacol.

Astăzi, dacă nu ești în turmă, ești un ciudat. Dacă îți faci o casă, trebuie să aibă gresie și faianță, centrală și aer condiționat. Ești om la locul tău dacă ai o mașină, cel puțin, o amantă, un amant, un laptop cu care să pari ceea ce nu ești; trebuie să fii găunos, că aşa e „cool”, vicios, deci ori consumi tutun ca un turc, ori băuturi până cazi sub masă, ori droguri legale sau nu...

Asta nu cred să fie lumea mea. Nu că ar interesa turma, dar prefer să fiu ooaia rătăcită care-și caută păstorul până la capătul veacurilor, căci iubesc îndărătnicia ciudat-pidosnică ce-mi arată că sunt Eu!

Sorin POPOIU

Petruș Andrei – Fântâna și izvorul

Acum câteva zile, în acest spațiu (Biblioteca județeană, n.n.) și cu o ocazie asemenea celei de azi, cineva îmi lăsa – inscripție pe o carte – o simpatie și o prietenie venite din fântâna și izvorul Baaadului.

Drumurile mele nu prea se întâlniseră cu steaua poetului ce și cătă rugăciune la izvoarele luminii. Cred că ne cunoaștem dintr-un vis ori dintr-o poveste în care floarea neutării și cântecul nopții au nins în creangă, jinduind o oră de iubire.

M-a încercat, din ziua aceea, echipa să nu se îndrepte noaptea spre lumină, înainte să te întrebă de-a pris din zbor secunda cea frumoasă. Părea că m-a invadat trecutul. Trezit de o amintire, mă aflai cumpărând cuvinte într-o odisee a gândurilor.

De-aș fi plecat într-o șpătă, înapoi, pe lungul drum al zilei și, înconjurate de fluturi gingezi ai amintirii, copilăriei i-aș picta echipul și m-aș ruga:

- Doamne, plouă-mă cu măngâiere!

Și sub flacără de veghe, aș avea un schimb de vorbe cu floarea mea din altă clipă, lacrima mea din amintire:

- Mamă, peste timp și peste tine, în lumea noastră, adunăm în suflet cimitire.

- Băieți, pe cerul nostru nu mai e lumină, dar din tot ce a fost, eu am rămas cu spaimă că va mai cădea o stea pe tristețile din voi.

M-apucă iar un dor și un izvor de gânduri mă cuprinde, cu bucurii și cu tristeți regale. Căința nu ajută... nu va șterge lacrima. Mă uit după un suflet care să-ți ofere totul. Îngârbovit de-a gândului povară, am lăsat ca să mă poarte vântul, în pasul timpului, pe culmile disperării.

Apasă anii grei și singurătatea. Mă simt ca și cum am stat într-o veșnică eclipsă. Iar dacă ar fi să spun pe aceea dreaptă, și-n mine aș vrea să fac popas din când în când. Dar știu că vine o vreme când nu se mai poate să ascultăm cum timpul trece peste timpurile moarte.

Am petrecut din timp o mare parte cu speranța că, atunci când vom asfinți, acel ceva cu aripi ne va învăța să auzim cum dorm statuile la ceas târziu. Știu că până acolo e cale lungă, iar visul acesta îl voi uita eu însuși și într-un târziu de vîrstă obosită aştept ca primul sunet să se audă, căutând lumina cea dintâi.

Eu mi-s străin, dar mai caut și mai sper să-ntindem timpul calacrima să schimb în poezie.

Știu că ni-i mult prea scurtă ziua, dar eu tot mă gândesc și mă întreb:

- Ce rămâne?!

„...O mână de cuvinte/ Cărora abia le-ar da un preț/ Aducerile-aminte” (n.n.) (Mihai Eminescu)

Petruș ANDREI

Dubito

Ca-ntr-un copac
ce-a sprijinit
cândva tăria
și, într-un timp,
se lasă pradă
oboselii,
în mine-și sapă
galeria
perfidul vierme-al îndoielii.

Dubito

Pareil à l'arbre
qui appuya jadis
la voûte du ciel
et puis, un jour,
il n'en peut plus
de lassitude,
le ver perfide
creuse en moi
sa galerie d'incertitude.

Contrapunct

La mine-n gând
un cerșetor flămând;
la tine-n gând,
alunecând
pe geana zării,
păianjeni-amintirii
țes pânzele uitării.

Contrepunct

Dans ma pensée
un mendiant assoiffé;
dans ta pensée,
prêtes à glisser
à l'horizon,
des araignées qui fileront
au souvenir la toile de l'oubli.

Frunză pe val

Din salcia plângând pe mal,
În apa repede căzând,
Sunt doar o frunză pe un val
Alunecând, alunecând...

Mă poartă adieri de vânt
Să trec pe undele curgând
Și mă adoarme-al apei cânt
Alunecând, alunecând...

Pe la bulboane fac popas
În susul timpului mergând
Ca să măsor cât a rămas
Alunecând, alunecând...

Mă mai cufund, mă mai ridic,
Lumini cu umbre-amestecând
Și trec fără să iau nimic
Alunecând, alunecând...

Într-o clepsidră de nectar
Eu port sămânța unui gând
Până-n oceanul planetar
Alunecând, alunecând...

Une feuille sur l'onde

Du saule pleureur sur le rivage,
Tombé dans les eaux vagabondes,
Pareil à une feuille sur l'onde
Je glisse, glisse doucement...

Je me laisse aller au vent
Pour passer ces ondes courantes
Et assoupi par l'eau chantante,
Je glisse, glisse doucement...

Auprès des gouffres je m'arrête
En remontant le fil du temps
Pour mesurer ce qu'il m'en reste
Tout en glissant, tout en glissant...

Je plonge et puis refais surface
Lueurs et ombres mélangeant
Sans m'accrocher à rien je passe
Tout en glissant, tout en glissant...

Dans un clepsydre de nectar
Je porte le grain du moi pensant
Jusqu'à l'océan planétaire
Tout en glissant, tout en glissant...

ECOURI

AMBASADA FRANȚEI ÎN ROMÂNIA
Ambasadorul București, 16 iulie 2012

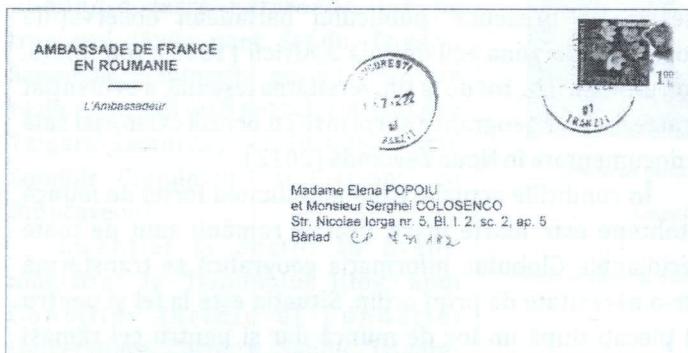
Stimată Doamnă Popoiu,
Stimate Domnule Coloșenco,

Placheta „Spéciale Charles Baudelaire” de la Editura Sfera mi-a parvenit și vă mulțumesc pentru ea cu atât mai multă căldură cu cât ați ales, pentru a o publica, data simbolică de 14 iulie.

De la sosirea mea în țara d-voastră, fiecare zi este pentru mine o ocazie de uimire în fața ingeniozității și a talentului prietenilor noștri români. Este cu deosebire cazul atunci când își celebrează atașamentul față de Franța și sunt profund mișcat de acest lucru.

Vă rog să binevoiți să acceptați, stimată Doamnă Popoiu și stimate Domnule Coloșenco, expresia distinsei mele considerații și a respectuoaselor mele omagii.

Philippe Gustin

Iasi, 30.09.2012

Domnule Serghei Colosenco,

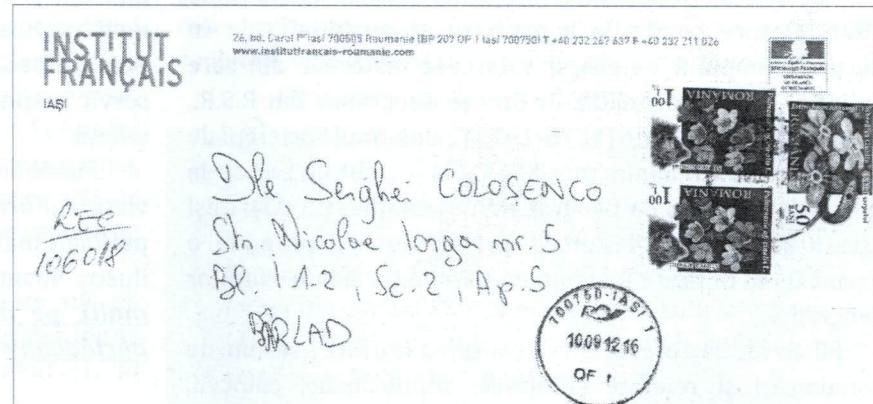
Vă mulțumim pentru placheta trimisă la CCF Iasi.

Am citit-o cu placere și va suntem recunoscator pentru interesul pe care îl aveți –dvs. și revista pe care o coordonati – pentru limba și cultura franceză.

Numarul 77 consacrat lui Beaudelaire din « Biblioteca Rebus » se găseste în prezent la Mediateca « Charlotte Sibi » din Institutul Francez din Iasi (noul nume al CCF-ului).

Cu stima,

Olivier Dumas
Mediatheque « Charlotte Sibi »
Institut Français de Iasi

AMBASSADE DE FRANCE EN ROUMANIE

L'Ambassadeur

Bucarest, le 16 juillet 2012

Chère Madame Popoiu,
Cher Monsieur Colosenco,

La plaquette « Spéciale Charles Baudelaire » des Editions Sfera m'est bien parvenue et je vous en remercie d'autant plus vivement que vous avez choisi la date symbolique du 14 juillet pour la publier.

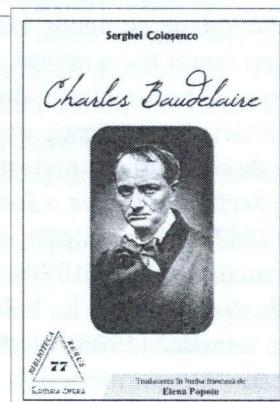
Depuis mon arrivée dans votre pays, chaque jour m'est l'occasion de l'étonner devant l'ingéniosité et le talent de nos amis Roumains. C'est le cas notamment lorsqu'ils célèbrent leur attachement à la France, et j'en suis très touché.

Je vous prie de bien vouloir accepter, Chère Madame Popoiu, cher Monsieur Colosenco, l'expression de ma considération distinguée et de mes respectueux hommages.

Philippe GUSTIN

Madame Elena POPOIU
et Monsieur Serghei COLOSENCO
Str. Nicolae Iorga nr. 5, Bl. I, 2, sc. 2, ap. 5
Bârlad

13-15 Biserica Amza - Sector 1 - București • site Internet : www.ambfrance-ro.org
Telefon : 303.10.00 • Telecopie : 303.10.90

Vasile CÂRCOTĂ

FILIALA BÂRLAD A SOCIETĂȚII DE GEOGRAFIE DIN ROMÂNIA ÎN PRAG DE JUBILEU

La 1 Decembrie 2014, filiala locală a SGR va împlini jumătate de veac de la constituire. Un grup de 21 naturaliști și geografi, majoritatea profesori în școlile bârlădene, au aderat la „Societatea de Științe Naturale și Geografie”. La constituirea filialei a fost prezent delegatul Societății, lector dr. Adrian Volcinschi de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. La acea adunare s-a ales comitetul de conducere format din: VASILE CÂRCOTĂ, președinte, GHEORGHE CÂNEPĂ și ALEXANDRU CRAUS, vicepreședinți, ALEXANDRU SĂIDĂCARU (muzeograf), secretar științific și ORTANSA IANCU, membru.

În anul 1968, odată cu reînființarea județelor ca unități administrativ-teritoriale, se produce scindarea amintitei Societăți, la nivel național și local în: *Societatea de Științe Biologice*, *Societatea de Științe Geografice și Societatea de Științe Geologice*. Fiind la data respectivă, ca și astăzi, singura filială geografică din noul înființat județ, forul național i-a încredințat celei bârlădene, coordonarea activității specifice în acest teritoriu. Astfel, filiala Bârlad a SSG, păstrându-și sediul la Bârlad, a devenit filială județeană. Situația este și astăzi la fel, prin voința membrilor săi, din întregul județ Vaslui.

Activitatea societară la Bârlad, cu filiale ale celor naționale sau unele strict locale, are vechi și valoroase tradiții. Un reper incontestabil pentru intelectualii locali, este cel al *Academiei Bârlădene* cu debut existențial la 1 mai 1915. Profilul ei a fost literar dar și militar, evident, pentru o mai largă plajă culturală, prin mijloace diverse: conferințe, serate muzicale, editări de publicații etc. Să amintim în treacăt și alte filiale de societăți ale intelectualilor, mai vechi decât cea enunțată: *Secțiunea Tutova a Societății Învățăturii Poporului Român* (1867) sub auspiciile căreia ia ființă în localitate Școala Normală de băieți (1870); *Liga Culturală*, cu filiala locală condusă de Stroe S. Belloescu, cel care construiește și dă în folosință (1909) CASA NAȚIONALĂ din localitate; *Societatea Filarmonică din Bârlad* (1898); *Societatea corală Armonia* (1909) și multe altele.

Societatea Națională de Geografie datează din 15 iunie 1875. Despre condițiile constituirii și evoluției sale în decursul timpului, se găsesc valoroase materiale din care amintim două: „Societatea de Științe Geografice din R.S.R., 100 de ani de activitate (1875-1975)”; *Buletinul Societății de Geografie din România* Tom XI (XXCI) – „130 de ani de la fondarea Societății de Geografie din România” (2005). Deși este o societate profesională, prin Statut, își propune o permanentă difuzare în comunitățile umane a informațiilor geografice.

Filiala locală a organizat – și continuă să o facă – sesiuni de comunicări și referate științifice, simpozioane, colovii,

schimburi de experiență cu alte filiale din țară, participări la congrese de specialitate etc. Totodată, prin membrii și invitații săi, organizează ieșiri în agora. Acest aspect îl ilustrăm sumar, cu doar patru exemple. În volumul care se va edita la jubileu se va analiza amplu și acest aspect. Cercetătorul științific Gheorghe Neamu de la Institutul de Geografie al Academiei Române, a prezentat în toate centrele urbane din județ aspectele geografice ale Antarcticăi, în urma participării sale la o expediție științifică în zonă (1971-1972); Ion Guguman, prof. univ. dr. docent, de la Universitatea „Al.I. Cuza”, a reconstituit pentru publicul din sala teatrului din localitate, la marcarea a 525 de ani de la urcarea pe tronul Moldovei a lui Ștefan cel Mare și Sfânt (1982), caracteristicile geografice ale Principatului; Ion Hârjoabă, prof. univ. dr. ieșean, și-a prezentat publicului bârlădean observațiile geografice din zona ecuatorială a Africii (1895); Ion Ioniță, prof. univ. dr. ing., tot de la Universitatea ieșeană, a evidențiat caracteristicile geografice surprinse cu ocazia călătoriei sale de documentare în Noua Zeelandă (2012).

În condițiile actuale, când mobilitatea forței de muncă autohtone este foarte mare, practic români sunt pe toate meridianele Globului, informația geografică se transformă într-o necesitate de prim ordin. Situația este la fel și pentru cei plecați după un loc de muncă dar și pentru cei rămași acasă și care le urmăresc itinerariile străbătute. Adăugând acestui argument dorit temporar, necesitatea firească umană de a cunoaște procese și fenomene geografice cu mare impact – seisme, tsunami, uragane, schimbări climatice, dezvoltări urbanistice etc., se evidențiază lesnicios nevoia prezentării informațiilor geografice de un personal specializat și mereu în contact cu ceea ce știința contemporană descoperă și analizează. Activitatea din filială reprezintă una dintre modalitățile de menținere a unui nivel optim de pregătire profesională pentru membrii săi. În anii care s-au scurs de la constituire, 73 de personalități ale mediului academic – universități, institute de cercetare, stațiuni experimentale – au fost invitate de conducerile filialei pentru dezbaterea celor mai noi și interesante aspecte profesionale. Multă dintră membrii filialei au realizat studii geografice de teren sau de practică pedagogică și au elaborat lucrări care, în parte, au servit susținerii gradelor didactice și titlului de doctor în știință.

Filiala S.G.R. Bârlad a fost și este o prezență remarcată în viața culturală a urbei, chiar dacă a înregistrat și unele perioade mai puțin faste! Bilanțul de la semicentenarul său va ilustra nuanțat asemenea aspecte. Îi adresăm urarea de Anii mulți, pe deplin benefici membrilor săi și publicului bârlădean!

C.D. ZELETIN

Sandu Tzigara-Samurcaș: un poet de expresie română și franceză cu istorice înrudiri tutovene

Deopotrivă poet de limbă română și franceză, Sandu Tzigara-Samurcaș (1903-1987), este fiul lui Alexandru Tzigara-Samurcaș (1872-1950) - istoric și critic de artă, profesor universitar, creator al muzeografiei științifice românești - și al Mariei (1875-1971), născută Cantacuzino, fiică a Coraliei Boldur-Kostaki, nepoată de fiu al fratei mitropolitului Veniamin Kostaki, înrudire care-l apropie de meleagurile tutovene.

În tinerețe, Sandu Tzigara-Samurcaș a cunoscut-o la Paris, în apogeu gloriei, pe Anna de Noailles, care i-a dăruit mai multe volume de-ale ei, legate în piele, cu dedicații importante. Spun *importe* pentru că în ele, Anna de Noailles (a cărei rezervă față de afișarea originii ei românești e cunoscută) vorbește despre România numind-o *terre paternelle*, iar pe frumosul Tânăr poet Sandu Tzigara-Samurcaș îl numește *parent* (înrudire reală, pentru că tatăl poetului, Alexandru Tzigara-Samurcaș se înrudea, prin familiile Crețulescu și Crețeanu, cu Brâncovenii).

Licențiat și doctor în drept, magistrat la Tribunalul Ilfov, apoi Consilier juridic al Fundației Universitare Carol I, Sandu Tzigara-Samurcaș a fost membru titular al Uniunii Scriitorilor. A debutat cu poeme în franceză, încă din vremea liceului, publicate în revista *Paris-Bucarest* și, mult mai târziu, în *Convorbiri literare* de sub conducerea tatălui său. Pianist. S-a căsătorit în 1934 cu poeta bucovineană de limbă germană, Adrienne Prunkul (1906 - 1973), autoarea volumului *Gedichte*, 1979.

A publicat următoarele volume de poezii: *Recital de pian*, 1948; *Culesul de apoi*, 1943; *Préambule, poèmes*, 1944; *Cartea săngelui*, 1946; *Măștile gândului*, 1947; *Răsunete*, 1970; *Invocations*, Paris, 1972; *Oglindiri*, 1972.

A colaborat la revistele: *Convorbiri literare*, *Gândirea*, *Curentul literar*, *Vremea*, *Revista scriitorilor și scriitoarelor*, *Ramuri* etc.

Lirica lui Sandu Tzigara-Samurcaș cultivă ideile unei existențe profund spiritualiste, ale frumuseții, prieteniei și ale elementului etern din trăirile sufletești, ale armoniei generale, în care problematica umană trebuie să se integreze. Poezia lui se bucură de strălucirea atributelor ei definitorii, ritmul și rima, și de o intelectualitate care o ține la egală distanță atât de agitațiile vitalului cât și de glacialitatea schelăriilor savante de care mintea instruită este atrasă.

Pentru Sandu Tzigara-Samurcaș muzica nu este atât un subiect preferat, aşa cum pare, cât un concept integrator, loc de întâlnire al gândirii, sentimentelor și reveriei, al

prospecțiunilor în abisul lăuntric și, mai ales, al elevației spirituale.

Referințe critice asupra operei lui Sandu Tzigara-Samurcaș:

„...Toată această producție, departe de a fi opera unui capriciu, este, dimpotrivă, dictată de adânci legi lăuntrice și opera unei perfecte conștiințe literare (...) Mi se pare una dintre

cele mai puternice realizări lirice ale timpului din urmă, nu numai prin linia ei mediană, pe care concepții se dezvoltă simetric, sau prin tonul elevat, tot timpul susținut, dar și prin emoția care încâlzește fiecare cuvânt și fiecare strofă până la izbăvirea finală...“

Perpessicius, *Acțiunea*, august 1941

„Apele lirismului domniei tale mă prind și mă depășesc iarăși... Versuri de aur în fuziune!“

Ion Barbu, *Ramuri*, VI, 9 (63), p. 2,
15 septembrie 1969

„Simpatia sa umană, elanul de pătrundere și participare la mizeria universală ni-l amintește pe alocuri pe Rilke, însă nu pe bază de influență, ci numai de afinitate nativă între două spirite generoase... Numai prin propria ei putere și fără niciun artificiu, o sinceră și adânc atingătoare coardă etică poate

deveni cântec, cu accesul deschis către cerul Frumuseții (...). Frumusețea nu-l poate părăsi, fiindcă că se află în lăuntrul lui, în însăși rănile conștiinței sale...“

Egdar Papu, *Cuvânt înainte la volumul Răsunete*, 1970

„Fermecat de *Şoptirea cuvântului*, el caută în fond puritatea și existența «artistă» sau, mai exact, elineasca «kalokagathia», fiind un estet cu față către viață, deschis cătorva probleme fundamentale ale existenței, asupra căror insistă cu rezultate poetice indisutabile. Pentru a reliefa și mai pregnant «stelarul avânt / al duhului ascuns în negrăit cuvânt», poetul experimentează felurite forme de versificație, ascultă cu mare grijă sonoritățile verbale și împerechează cu atenție cuvintele, fără însă a-și face un scop primordial din asta...“

George Muntean, *Contemporanul*, 4 martie 1973.

O rectificare:

Dintr-o regretabilă eroare tehnică, în revista noastră nr. 2 (47) din iunie 2012, în locul fotografiei poetului Sandu Tzigara-Samurcaș (1903-1987), a apărut fotografia tatălui său, Alexandru Tzigara-Samurcaș (1872-1950), creatorul muzeografiei științifice românești. Facem cuvenita îndreptare.

Grigore GRIGURCU

Sub scutul moralistului

Urmărind de ani buni scrisul literar suficient de întins al lui C. D. Zeletin, m-am întrebat care ar putea fi „fenomenul originar” al acestui autor.

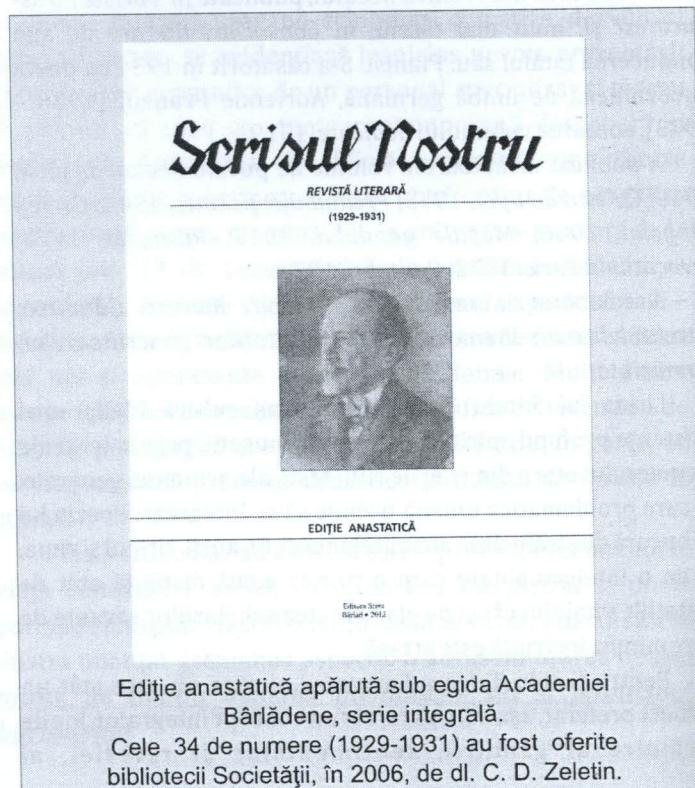
Deoarece d-sa e un impunător intelectual polivalent, pe de o parte medic și profesor universitar de biofizică, având în această direcție o operă științifică, iar pe de alta poet, prozator, istoriograf, memorialist și, nu în ultimul rînd, traducător din poezia italiană și franceză. Nu îmbinarea activităților ar putea intra întriga, ci ampolarea lor pe ambele laturi. Niciuna nu pare secundă în raport cu cealaltă. Am impresia că e vorba de un fond efervescent, frenetic, de un eu de artist năvalnic care se străduiește să se autodisciplina. Activitatea științifică nu reprezintă decât o refrigerare a materiei primare, oprite de la inflăcărările jubilante ale libertății. Are loc un joc între comprimare și decomprimare, cu predominarea primului termen, întrucât și în versurile proprii ca și în cele selectate în vederea tălmăcirii putem constata o preferință pentru expresia rodată, pentru tiparele „clasice”. La un moment dat, scriitorul se declară „funciarmente un conservator”. Ar fi verosimilă în situația d-sale o atare etichetă? Neîndoios, cărturarul care vibrează în cadre rationale apare tangent la un cult sensibil al trecutului, împărtășind chietudinea unei statornicii: „Sunt conservator (...) în măsura în care, rezemindu-mă pe sedimentările valorice ale trecutului, gîndesc filosofic la viitor. Conservatorismul meu ține de valoare, de sporul pe care îl aduce în această privință diacronia axiologică”. Dar urmează o precizare revelatoare: „Nu este un conservatorism psihologic”. E vorba mai curînd de o supapă de siguranță a creatorului care nu s-ar îndura să sacrifică proteismul existențialului, prin forța lucrurilor imprevizibil, uimirile pe care le poate rezerva unui spirit deschis prin simpla-i rulare: „Sunt artist, și creația presupune mișcare”. „Conservatorul” C. D. Zeletin veghează asupra romanticului din ființa d-sale. Nu doar prin ipostaza omului de largă cultură, ci și prin spiritul critic care îngăduie să se plaseze într-o actualitate atât de neliniștitor turbulentă, încît reclamă un diagnostic medical. Iată-l: „Manie fără simptome psihotice, care e o formă de nebunie manifestată prin excitație necontrolată, jovialitate tîmpă și optimism excesiv, hiperactivitate și vorbărie. Doamne, se înecă țara în vorbe! Sau, absență penibilă a inhibiției, irresponsabilitate, adică absență a discernămîntului și a controlului de sine”. Dar medicul ieșe din cabinetul d-sale pentru a-și relaxa limbajul de specialitate, fără însă a-și diminua severitățile. Poate că nu e vorba totuși de un caz clinic, cît de unul de delabrare morală, de vertiginos declin: „Lumea noastră are cîte ceva din aceste două boli, dar nu-i bolnavă, căci atunci n-ar mai încăpea-o

s spitalele și, bineînțeles, nu și-ar mai structura, viguros și fără risc seismic, polul bogăției personale, răspîndind în jur, ca o sepie monstruoasă, dejectele săraciei. Luate împreună, simptomele de mai sus nu reușesc să contureze o entitate nosologică, adică o maladie. E o lume care, perfect conștientă de racilele ei, hamletează imoral și cu nerușinare. Nu este irresponsabilă în sens morbid, căci are conștiința reperelor morale și justițiere, numai că le nesocotește cu cinism și obrăznicie”. Cum se poate simți un creator într-un asemenea mediu? Legitimîndu-se prin justițea afirmațiilor d-sale, analistul se angajează în numele creatorului. Din păcate, elita căreia un scriitor îi aparține de drept e, la ora de față, „risipită în toată structura societății”, incapabilă a compune „o rezervație”. Ea se confruntă cu aşa-zisa „clăsă de sus”, cea care aparent a cîștigat partida, ajunsă sus (nu o dată prin delincvență), dar care nu se află sus, în chip natural, ilustrînd de fapt o victoriejosnic egotică, „ridicată pe disprețul față de individul

social, pe disprețul semenului”. Autodisciplinarea de care face uz C.D. Zeletin e, prin urmare, un mijloc de apărare atât împotriva stihiilor lăuntrice cît și a primejdiilor din afară, venite din partea unei lumi ieșite din țîțîni. Celor din urmă li se opune cu eficacitate scutul unui moralist de clasă.

C.D. Zeletin, *Rămânerea trecerii*, Ed. Spandugino, 2011, 384 p.

(Apărut în *România literară*, XLIV, 17, 27 aprilie 2012, p.17)

Ediție anastatică apărută sub egida Academiei Bârlădene, serie integrală.
Cele 34 de numere (1929-1931) au fost oferite bibliotecii Societății, în 2006, de dl. C. D. Zeletin.

Mioara POPA

„TEMA PENTRU ACASĂ”, de Nicolae DABIJA

Pretextul cărții lui Nicolae Dabija poate fi considerat eminescian: „Profesorul Mihai Ulmu le predă elevilor săi anul întreg Eminescu. Scrisă mai întâi cu creta pe tablă: „La steaua”. Apoi începu să recite. Le predă despre paralela pe care o face poetul între stea și iubire.”

Mihai Ulmu, Tânărul profesor de douăzeci și cinci de ani, față în față cu acei pui de rândunică înainte de întâiul lor zbor, dornici de a vorbi despre dragoste „despre Eminescu și... despre dragoste”. Poezia cere o sensibilitate inedită al cărei răsunet va fi provocator. O întrebare: „Ce e iubirea?” și sufletele dezlănțuite în mirajul vârstei.

Pe acest fundal, Maria Răzeșu sosită la lecție direct din arie, propune Tânărului profesor o doleanță a tuturor colegilor: „V-am ruga să ne vorbiți și despre dragoste.”

Mihai Ulmu măsoară cu privirea tineri de 17-18 ani, cu toții la vîrstă primei lor iubiri.

Ștefan Albac, Liviu Dragu, Maria Răzeșu, Costin Radu, Oana Răutu, Ana Ionescu, Șerban Brad, Alecu Stan, Dumitru Gusti, Petru Diac, Mirica Nită, tineri, care, după examenele de absolvire, urmau să plece fiecare pe drumul său. Si dialogul prinde aripi.

Profesorul Ulmu: „De iubire are parte doar cel care dăruiește iubire... Prin dragoste, omul cunoaște nemurirea.”

Maria Răzeșu: „Dacă scoți din Biblie lubirea, aceasta devine o carte oarecare”. Liviu Dragu: „Dacă într-o căsătorie numai unul e fericit, atunci ambii sunt nefericiți.”

...Alături de iubire, dintre toate harurile dumnezeiești, Apostolul Pavel pune răbdarea. Să avem răbdare să ne iubim semenii...”

Costin Radu: „Tristețea din dragoste e cea mai frumoasă tristețe din lume.”

Serban Brad: „Eu aş compara o iubire adevărată cu o furtună îscădată din senin pe o mare liniștită.”

Alecu Stan: „Cine afirmă că iubește omenirea fără a fi iubit măcar pe cineva din această omenire, minte.”

Dumitru Gusti: „Căsătoriile fericite nu au istorie. Dacă Romeo și Julieta ar fi fost fericiți, n-ar fi știut nimeni de ei.”

Viorica Nită: „Alegem să suferim din dragoste, pentru că suferința din dragoste ne ajută să înțelegem de ce trăim, ce trăim și ce preț are viața noastră.”

Petru Diac: „Si totuși iubirea reciprocă e o raritate, ca o floare de mac în mijlocul unui lan de grâu. Câteodată noi, oamenii vopsim o cioră ca să pară mai albă, nu fiindcă ne place culoarea ei. Un om trebuie iubit pentru ce este, nu pentru ce ne-ar plăcea să credem că este.”

De ce această pledoarie pentru iubire cu acești tineri de 17-18 ani, cu „acești copii de ieri?”

Mihai Ulmu se va mai întâlni cu ei abia peste 13 ani. Nu mai sunt tineri. Trăiesc acum sub semnul responsabilității, admonestând trecutul care i-a vulnerabilizat, dar nu i-a doborât, trăind simultan, acum și atunci, aceeași simțire lirică.

„Trebuie să ia, împreună cu foștii lui elevi, de la capăt. Si să recupereze timpul pierdut sau, mai exact, timpul care li s-a răpit, anii cei mai frumoși ai vieții lor.”

Acest gând poate fi și cel al trecutului, care umple prezentul cu sensul său prevestitor.

Mihai Ulmu dorește să-și înnăbușe toate amintirile în intensă trăire a clipei alături de Mircea. Este unica terapeutică posibilă pentru el, unică soluție de a deschide „caseta cu fulgere”, pe care să-ri temut vreodată să-o deschidă”. Trecutul este al lui Mihai Ulmu și al Mariei Răzeșu. Între trecut și viitor pare a fi saltul peste vid, umplut de Mircea. Parcă ne-am fi dat întâlnire cu eroii lui Ibsen, care ne avertizează „Dincolo de azi și mâine stă poate toată plăcerea vieții și ne așteaptă. Si noi o lăsăm să aștepte și parcă nici nu ne pasă de ea. N-o să ne căim odată!” Nu, deoarece Nicolae Dabija lasă se se mai vadă „ca un vârf de ac, un singur sămbure de lumină: cel din geamurile școlii din comuna Poiana...”, lumină ce-i va călăuzi pe oameni să nu se prăbușească din vârful unui turn sau să cadă fulgere acolo pe muntele tuturor

făgăduințelor.

Poveste în poveste, închisoare în închisoare, ziduri dincolo de ziduri, întuneric dincolo de ceață, evadări și întemnițări, condamnări de „240 de ani, 8 luni, 3 săptămâni, 2 zile, 8 ore și 30 de minute”.

Cartea lui Nicolae Dabija oferă exemple care ne învață cum să nu fim învinși, că putem fi liniștiți, sănătoși și niciodată epuizați, cum să ne trăim viață în care fiecare zi începe necontrafăcut.

O acumulare de premize epice și caracteriologice ne lasă să bănuim evoluția ulterioară a evenimentelor. Tehnica de narătuire adoptată nu este una lineară. Nicolae Dabija întrerupe firul expunerii din primul capitol, pentru a relua evenimente petrecute în trecut, evaluate din perspectiva prezentului din confesiunea lui Mihai Ulmu, care vede lumea și cu ochii celora care nu mai pot să o vadă. Evenimentele se desfășoară pe acest fundal întunecat, sumbru, realizat cu sobrietate narrativă, cu o bună dozare a elementelor de atmosferă a satului revărsat din zorii zorilor în lanul de grâu... a țevilor unor tancuri, care înaintează greoi prin lan, uruind amenințător și dispărând după zare în direcția comunei Poiana, la liceul căreia se desfășura una dintre ultimele lectii de literatură din anul școlar și unde cititorul va face cunoștință cu șirul întâmplărilor ce se vor derula; Mihai Ulmu, un Tânăr de douăzeci și cinci de ani, de statură zveltă, elegantă, cu un chip palid... Cu o pasiune nedomonită, scriitorul se afundă în reconstituirea vremurilor apuse, neadmitând să treacă mai departe până ce nu a compus o imagine cuprinzătoare despre evoluția în timp a locurilor și a oamenilor.

Chipuri și momente de istorie se perindă prin fața cititorului chemat să participe la o amplă și tulburătoare rememorare a trecutului.

Și deodată, toți cei douăzeci de tineri, care vorbeau despre dragoste, au tresărit, în numele Puterii Sovietice și al Guvernului URSS, ești arestat ca dușman al poporului.”

Pentru când ne vedem data viitoare - pregătiți această temă: A fi om în viață e o artă sau un destin.

Mihai Ulmu va reveni la Poiana abia peste 13 ani, să continue tema pentru acasă. În acest interval cititorul va urmări destinul eroului care, pentru prima dată, va reveni în contact cu realitatea unui lagăr. Ceea ce trăiește acolo e de natură să clătine alcătuirea sufletească mai puțin oțelită. Ca orice împrejurare extremă, lagărul scoate la suprafață fisurile tăinuite ale caracterului său sensibil, le adâncește și le amplifică.

Lagărul a răsturnat cursul dezvoltării firești a acestei generații, unde tineri precum Mihai Ulmu sunt nevoiți să le fie uneori rușine că aparțin neamului omenesc.

„Drumul spre Siberia”, „Prima zi de lagăr”, „Zi de naștere în gulag”, „Lumea lagărului”, „Prima zi de libertate”, „Întoarcerea acasă”, sunt capitole ce se completează cu „Primul sărut”, „Singurătate în doi”, „Dragoste după gratia”, „Jubind în cătușe”, „Urăți pentru dragoste”, în care Mihai Ulmu avea să descopere că și închisoarea este o necesitate a vieții, unde omul învață să trăiască în colectiv, prin colectiv, cu colectivul și unde li se ordonă să fie fericiți, unde destinele se întretaie, unde iubirile reînvie, unde Mircea simte nevoie să intervină „Acea fusese noaptea nunții părinților mei”.

Când aceștia nu se consideră oameni oarecare, când perioada pe care o străbat le conferă doar statutul de dușman al poporului, întrebările și răspunsurile devin cuantificator al unor stări de spirit generale. Cât de generale, pentru cine generale? Depinde de unghi. „Realitatea izbea brutal, cu patul puștii, cu cravașele amenințărilor.” Cine face un pas spre stânga sau spre dreapta în afara coloanei, e împușcat pe loc, fără somăție”.

Frigurile tinereții așteaptă miracole. Atunci, Mihai Ulmu începe să-și facă și el, ca toată lumea care mai avea o speranță la îndemână, un plan al său de evadare.

Pesonajul nu trăiește reflexul crizei de timp, nu se lasă devorat de timp. Își creează efemeride, aşchii de clipe, zboruri de zile, scânteie dintr-un foc nestins, umbre palpabile a ceva ce astăzi nu este,

certitudinea că totul se va rezolva, se va uita, se va șterge, va muri. Va muri Zarianka, orașelul de penitenciare, locul uitat de Dumnezeu, un loc pierdut în taiga.

Romanul „Tema pentru acasă” vrea să pună în mișcare cele mai profunde straturi ale afectivității noastre, invitând discret, dar cu o excepțională forță persuasivă, la meditație asupra gravelor probleme legate de destinul unei generații, de drama colectivă, în care oameni storși de puteri, obosiți, disperați, se întrebau prin întuneric: Oare unde suntem? Ce gară-i asta? Unde ne duc?

Mergeau să-și ispășească condamnările de 15, 20 sau 25 de ani. Ca o Fată Morgana, Siberia se îndepărta.

Ceea ce aflase din analizele de geografie despre Siberia, acum îi trezea coșmaruri. Trenul părea a-și schimba direcția. La geamul unui tren, dintr-o locație opusă, i se păru că vede un chip cunoscut: „o Tânără care semăna ca două picături de apă cu una dintre elevele sale, Maria Răzeșu. Dar ce să caute ea în Siberia? Trenurile se îndepărta în direcții diferite și-mi vin în minte câteva versuri din Marina Tvetava: „Când peste dealuri și câmpii/Vor curge stelele duiumuri/Nedesparțite, ne-o sui/În două trenuri/Pe-alte drumuri.” Această imagine îl va urmări multă vreme pe Mihai Ulmu până la Zarianka care, sfidător, îi invita cu urarea de „Bine ati venit!”

Nicolae Dabija nu poate fi considerat un colecționar de cazuri. Nu el s-a îndreptat spre eroii săi, ei au venit spre el. Venind din viața reală în roman, ei s-au limpezit și în forma lor fictivă. Ei s-au proiectat în conștiința lor afectivă, în contururi ferme.

Lui Nicolae Dabija nu i-a trebuit un efort imaginativ spre a reconstituoi o viforoasă pagină de istorie.

Cum a reușit scriitorul să evoce universul lagărelor, un infern care nu avea nimic de învidiat infernului apocaliptic, fără să fie acolo? S-ar putea răspunde cu o butădă: nici Dante nu s-a deplasat în Infern, și totuși, ce relatare autentică ne-a dat! În acest infern vine pe lume Mircea. „Oamenii nu vor reuși de tot să se extermină, cătă oamenii se vor mai naște încă pe pământ... Merită să-ți trăiești viață pentru o clipă ca asta... ca pe cel mai minunat și irepetabil cadou.”

„A murit Stalin. Azi dimineață... La ora 3. Așa că sunteți liberi. Fiecare poate pleca unde dorește! În acea zi de 5 martie 1953 și Zarianka 6 lăsa impresia de lagăr părăsit.”

Unde este Maria? B2-033- „A fost împușcată în timpul unei tentative de evadare.” Dar Mircea? „Căutați-vă copilul la Nadrecinoe. Cred că e la orfelinatul de acolo. Poate aveți noroc.”

Zile de căutări. În sfârșit, întoarcerea acasă pentru a completa din noi crâmpie „timpul întrerupt”, pentru a continua tema pentru acasă.

Liviu Dragu, șeful clasei: „Știam că veți trece pe aici. Iar noi vă suntem datorii...”

Portretul lui Eminescu atârnă, ca și acum 13 ani, deasupra tablei.

„Mircea, treci pe locul eleviei Maria Răzeșu, ca să putem începe lecția.”

„Maria Răzeșu e mama mea... Știi că ea m-a iubit mult – șopti cu glas subțire Mircea.”

Catalogul întregeia chipurile celor deveniți maturi: Maria Salcâm, Ștefan Albac, Oana Râantu, Iuliu Neagu, Ana Ionescu, Radu Costin, Alecu Stan, Liviu Dragu, Dumitru Gusti, Petru Diac, Bogdan Brusture, Maria Răzeșu... .

Personajele lui Nicolae Dabija nu intră în scenă cu calificative date de autor. N. Dabija nu este un autor ce-și comentează opera, ci un scriitor-personaj aflat mereu la nivelul celorlalte personaje și în căutarea lor, implicându-le în propriul său destin. Mihai Ulmu intenționează să-i ofere fiului său, Mircea, o lecție de cunoaștere, pentru că, la rândul său, fiul să-și încheje un sistem propriu, modelator, pentru o personalitate în formare. Prezența fluidului vital este permanență. N. Dabija vrea să vadă oamenii nu numai într-un prezent firav care se volatilizează, ci printr-un prezent ce devine în întregime ecranul pe care se proiectează trecutul. Suntem în fața unui prezent ce devine spațiul în care trecutul retrăiește.

La trei sau patru ani observă un tatuaj pe partea interioară a brațului drept. Când a învățat să citească, a deslușit că tatuajul încorpora un nume: Mircea.

„Mă numisem până atunci Ivan Ivanov ca și cum aș fi fost o adresă,

și nu o persoană... Ni se spunea „Copiii lui Stalin”. Orfelinatul nostru urma să ne învețe să muncim, dar în primul rând să-l iubim pe tovarășul Stalin”.

Adevărată identitate și-o va descoperi la 13 ani când, din lumea dincolo de ziduri, a pătruns în orfelinat un bărbat ciudat, îmbrăcat într-un trench subțire și cu un fes de lână pe cap... Nu știa nimeni cine e, nici ce căuta la orfelinatul nostru.

Îl privea pe toții în ochi și cu glas stins le spunea încet: „Mircea”.

Sosise momentul să-și dezvăluie mirarea „am ridicat sus deasupra capului mâna mea dreaptă strânsă pumn, astfel ca partea scrisă să se vadă din locul unde se afla omul străin.”

Și dacă băiatul își afișă identitatea, în orfelinat, la Nadrecinoe, străinul care îl ținea strâns de mână, „ca și cum se temea să nu mă piardă”, își va dezvăluvi identitatea dincolo de gardul înalt al orfelinatului. Se numea Mihai Ulmu. „Așa l-am cunoscut pe tatăl meu”.

Începând cu cel de-al doilea capitol, „Lanul”, Mircea se va retrage și va deveni narator, plasându-l pe tatăl său, un om care a coborât în infern și a ieșit de acolo să povestească”. Mihai Ulmu ne va ține captivi începând cu „dimineața zilei de 28 iunie anul 1940”, și până la revenirea la Poiana, peste 13 ani, pentru a continua tema pentru acasă. Poveste în poveste.

Nicolae Dabija trăiește și regândește în toate semnificațiile iureșului omenesc aflat sub zodia „deportărilor”, drama unei istorii tulburi, în care eroi precum Mihai Ulmu „compară viața lui cu o ceașcă spartă, sperând, încă mai sperând, că, odată trezit din acest coșmar, timpul va fi dat înapoi și el va putea lipi cioburile ceștii sparte, la loc.”

Nicolae Dabija își scrie cartea dintr-o înțelegere profundă pentru durerea, greutățile și lupta care ne caracterizează existența. Ne învață să cultivăm pacea sufletească, dar nu ca pe o evadare din viață pe tărâmul unei liniști protectoare, ci ca pe un centru al rezistenței din care se naște o energie nestăvilită în lumea pestriță a detinutilor, în care unii caută singurătatea, alții caută gloata, unii devin muți, alții vor să se spovedească. Acești oameni se ghidau după reguli stricte de disciplină, învingându-și propriile limite și încercând să depășească obstacolele vieții „cu bune și rele, cu bucurii și dureri, cu visuri și deceptii”.

Reguli stricte după care era sortită venirea pe lume a pruncilor născuți în lagăr, ce urmău și predă statului după vîrstă de doi ani: „Când copilul născut din flori împlinea doi anișori, acesta era mutat la o colonie-creșă specială, iar mamele readuse în închisoarea de femei. Li se spunea „Copiii lui Stalin”, pentru că erau crescuți și educați de mici astfel ca aceștia să-și dea fără cea mai mică ezitare, viața pentru patrie, atunci când patria le-o va cere.

Cum s-ar rezuma cartealui N. Dabija?

Lumea amintirilor dureroase legate de tinerețea petrecută în Poiana făcându-se o retrospectivă în viață eroului care încearcă să se elibereze de povara timpului mort, și să asigurarea că e în stare să suprime trecutul, să-și reînceapă viață și să-și creeze din nou lumea, dar nu aceeași lume inertă și opacă în care să se mai simtă prizonierul propriului mod de a exista. Asistăm la un camuflaj uimitor, în fața unui timp parcă străin, imaginar, dilatat sau condensat.

Și cartea lui Nicolae Dabija finalizează circular în iureșul amintirilor, lăsând pe Mircea să continue tema pentru acasă despre destin, printre alte și alte generații, pentru alte și alte generații, în numele minunii numite viață, pentru că ea să dăinuie, pentru că ea să biruie, pentru că ea să nu dispară în vecii vecilor, precum în cer, așa și pe pământ.

N. Dabija a creat un personaj așteptat de literatură, ieșit din sabloane, un erou născut în imaginația sa intempestiv și propunându-i să se ocupe de el în complexul multiagitat al existenței sale.

Și atunci, când coperțile se suprapun apăsător peste oameni și destine, pe un fundal negru, în lumina speranței, se disting două destine surprinse într-un gest... „Și atunci mâinile lor se întâlniră. Respirațiile li se confundă. Ca și bătăile de inimă. Și buzele lui Mihai se atinseseră de buzele ei... Mihai și Maria deveniră un singur suflet și o singură inimă, un tot întreg alcătuit din două jumătăți perfecte topite într-o sărutare”. În spatele lor, regăsiți, sau singuri, probabil copiii lui Stalin, care descoperă sau redescoperă împreună... realitățile noi, timpul întrerupt, viața cea din care lipsiseră o vreme.

Sorina DARIE

Aspecte generale privitoare la neologism

Neologismele reprezintă împrumuturile și formațiile lexicale ale unei limbi, pe baza lor, ele fiind adaptate limbii care le împrumută. Termenul *neologism* este introdus în secolul al XIX-lea în terminologia internațională (cf. fr. *néologisme*, engl. *neologism*, germ. *Neologismus*), indicând o unitate lexicală (semnificat, semnificant sau reunirea celor două) care a pătruns recent într-o limbă dată. Etimologic, termenul *neologism* provine din cuvintele grecești *neos*, care înseamnă „nou” și *logos*, care înseamnă „cuvânt”. Termenul desemnează orice cuvânt nou apărut într-o limbă oarecare, indiferent dacă acesta este un împrumut sau reprezentă o creație internă a limbii respective, prin derivare, compunere etc. Pentru a fi considerate neologisme, cuvintele împrumutate trebuie adaptate la sistemul de pronunțare al limbii împrumutătoare, și nu folosite cu forma din limba de origine.

În cadrul lingvisticii românești, sunt considerate neologisme acele împrumuturi recent intrate în limbă, începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, dar și cuvintele formate în interiorul limbii prin îmbinarea a două sau mai multe elemente formative, dintre care măcar unul să fie neologic.

Începând cu secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, au fost împrumutate multe cuvinte străine pentru a denumi noțiuni referitoare la economie, viață politică, socială, culturală și artistică din țările românești. Împrumuturile erau din neogrecă, franceză, rusă, germană, italiană și din latina savantă.

În epoca modernă, cele dintâi neologisme au fost de origine latină, iar acest lucru se datorează Școlii Ardelene. La scriitorul Dimitrie Cantemir se întâlnește neologismul latinesc *anatomie*, dar și neologisme grecești, precum: *gheograf*, *hronologie* (Cf. Dimitrie Cantemir, *Istoria ieroglifică*, p.7).

Calitatea de cuvânt nou se pierde, uneori, odată cu trecerea timpului, termenul devenind unul obișnuit, de uz general, uneori el chiar devenind arhaism. Aceasta a fost soarta multor turcisme și grecisme, între care enumerăm: *agă*, *pașă*, *caimacam*, însemnând „locuitor de domn”, *epistat*, având sensul de „polițai”, *diată*, cu sensul de „testament” etc. Spre deosebire de acestea, împrumuturile lexicale de origine latino-romanică nu și-au pierdut calitatea de neologisme în limba română, decât dacă au încetat să mai fie folosite. Devenind cuvinte internaționale și fiind termeni de cultură și civilizație, împrumuturile respective continuă să își păstreze statutul de neologisme, din punctul de vedere al limbii române, chiar dacă ele au o vechime mai mare de două sute de ani.

După anul 1830, au fost eliminate treptat cele mai multe elemente turcești și neogrecești. Se avea în vedere în acea perioadă originea neologismelor intrate în limbă, precum și modul în care s-au integrat ele în sistemul limbii române. Aspectul fonetic sau forma gramaticală a neologismelor indică etimologia lor.

În multe cazuri se recurge la două sau chiar trei etimoane, pentru a explica forma unui cuvânt împrumutat. Influența franceză, cea latină savantă și cea italiană s-au împletit, astfel încât separarea lor este dificil de realizat. De obicei, se acordă prioritate etimologiei latine savante, neologismele având și această origine, având forme noi apropiate de etimoanele lor, iar curentul latinist fiind important. Incontestabil este însă faptul că franceza a jucat un rol esențial în pătrunderea și integrarea neologismelor în lexicul limbii literare moderne.

Împrumutul nu elimină vocabularul vechi, ci se suprapune lui, alcătuind un strat de cuvinte aparținând variantei culte a limbii. Neologismul reprezintă transpunerea unui cuvânt cu un conținut

nou și cu o formă diferită dintr-o limbă în alta.

De neologisme s-a preocupat adeseori Al. Graur, începând cu studiul *Neologismele* (1937). El combată o serie de păreri ale puriștilor, afirmând utilitatea neologismelor, mai ales ca o contrapondere la procedeul de formare a cuvintelor prin derivare și compunere, dar și pentru rolul lor în îmbogățirea sinonimică a limbii. Trebuie menționată problema neologismului aparținând unor perioade diferite, precum și unor scriitori diferiți.

Există mulți lingviști străini care s-au ocupat intens de studiul neologismelor, încercând o clasificare a lor după criterii diferite, având ca scop necesitatea studierii temeinice a acestora.

Între alții, R.A.Budagov, preocupat de problematica neologismului, o cataloghează drept complexă, precum și studiată prea puțin, în cadrul științei limbii. Autorul menționat este de părere că prezența în limbă a neologismelor reprezintă un indiciu că vocabularul se îmbogățește permanent, atât cu noi unități lexicale și frazeologice, cât și cu sensuri neologice, care se adaugă altora existente în limbă.

În lingvistica franceză, studiul neologismelor l-a preocupat foarte mult pe Louis Guibert, acesta realizând distincția dintre „néologie dénominative” și „néologie stylistique” (Theodor Hristea, *Conceptul de neologism*, p. 23). Autorul este preocupat de tipologia neologismelor și de criteriile de clasificare a lor, de condițiile de acceptare a neologismelor, precum și de dicționarele de neologisme.

În engleză britanică sau americană, nu există un studiu complex în care să fie analizată problema complexă și controversată a neologismului. Unii autori vorbesc despre împrumuturi, engl. *borrowings*, însă se feresc să le numească neologisme, chiar dacă acestea sunt recente.

Fiind un termen internațional, cuvântul există și în limba germană, având forma *Neologismus*, el nefiind întrebuiștat la fel de des ca în limba română. Așadar, pentru a face distincție între ceea ce este nou și ceea ce este vechi și bine asimilat de limbă, germana dispune de termenii *Lehnwort* și *Fremdwort* (Theodor Hristea, *Conceptul de neologism*, p. 26). Acestea din urmă înseamnă „cuvânt străin” și este preferat lui *Neologismus*. De exemplu, substantivul *Bibliothek*, deși atestat în germană din anul 1500, este considerat totuși un termen străin, deoarece și-a păstrat scrierea originară, fără să fie adaptat limbii. Substantivele *Film* și *Sport* sunt însă considerate cuvinte vechi, deoarece sunt adaptate din toate punctele de vedere limbii germane. Ele au fost perfect asimilate, deși sunt împrumuturi mult mai recente din limba engleză. În limba franceză există un exemplu asemănător. Anglicismul *match* [mæt/] datează în limba franceză din prima jumătate a secolului al XIX-lea, el devenind un termen atât de familiar vorbitorilor, încât nimeni nu poate să afirme că întrebuiștează un termen străin.

După reluarea contactului cu latinitatea și cu romanitatea occidentală, româna și-a îmbogățit vocabularul cu un număr mare de neologisme, față de care a rămas foarte receptivă. Se poate afirma faptul că împrumuturile neologice de origine latino-romanică sunt cele care au schimbat fizionomia lexicală a limbii române, ele fiind cele care ne permit să exprimăm astăzi absolut orice, de la cele mai fine nuanțe ale gândirii și ale sensibilității noastre, până la ultimele cuceriri ale geniului uman. Trebuie menționate și alte două observații referitoare la neologism. Mai întâi, faptul că neologismele constituie în limba actuală cel puțin o jumătate din lexicul limbii române; pe de altă parte, sensul cuvântului *neologism* a rămas insuficient de cunoscut publicului larg de intelectuali, chiar și unor

lingviști.

Iorgu Iordan afirma, în lucrarea *Limba română actuală. O gramatică a greșelilor*, în capitolul I, intitulat *Neologisme*, aparținând părții a VI-a, intitulată *Lexicul*, că neologismele luate din limbile occidentale și din latina savantă au constituit cel mai important mijloc de îmbogățire a vocabularului. Chiar dacă neologismele se întâlnesc pe alocuri și la cărturari, secolul al XIX-lea le-a impus, ca semne ale contactului direct cu civilizația occidentală, prin care se explică pătrunderea de neologisme necesare și utile, întrucât ele implică bogăția de idei.

În limba română, neologismul devine, pentru prima dată, obiectul discuției în cercurile literare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Problema era dacă izvorul neologismelor trebuia să fie limba latină sau limbile române. Scriitorii munteni și moldoveni s-au îndreptat de la început spre sursele neolatine. Izvoarele de îmbogățire a limbii nu-l căutau în limba latină, ci în urmărele acesteia, în limbile popoarelor române, care, de multe secole, erau reprezentantele culturii occidentale. Neologismul de origine latină sau neolatină a produs o reromanizare a limbii române, îmbogățind-o cu multe elemente române, care umpleau gulerile apărute prin uzarea firească și prin pierderea cuvintelor strămoșești, în locul căror se introducează vorbe străine.

Revenind la accepția neologismului de către scriitorii din diferite perioade, spunem despre Grigore Alexandrescu că nu a fost atras de problema neologismului. Limba pe care o folosește scriitorul este inferioară talentului său poetic.

În secolul al XIX-lea, situația nu mai era ca în secolul al XVII-lea. Materialul vechi al limbii nu mai ajungea să exprime ideile noi, care trebuiau să fie exprimate. Încercările scriitorilor de a evita pe cât posibil „intoxicarea” limbii cu prea mulți termeni noi nu puteau să reziste unui public grăbit să țină pas cu progresul și care ctea mai mult în limba franceză decât în limba română. Unul din factorii care au favorizat pătrunderea neologismului în limba română este polisemia, aceasta reprezentând mulțimea prea mare de înțelesuri pe care le primiseră cuvintele vechi.

Din cauza faptului că termenii tradiționali, luați în discuție, aveau multe înțelesuri, ei nu puteau să exprime foarte clar un anumit sens, de aceea se impunea neologismul în locul lor.

Pe de altă parte, cuvinte ca: *a hotărî*, *a îndupla*, *a încredea* sau *a încredința* nu aveau niciunul sensul exact pentru cuvântul *a convinge*, astfel încât cel din urmă a intrat în limbă drept neologism.

Astfel, neologismele au pătruns în limba română în număr mare din secolul al XIX-lea, ele fiind cu ușurință clasate între cuvintele existente în limbă. Cele mai multe neologisme au pătruns în limba română prin intermediul presei. Aceasta punea cititorii în contact cu cultura apuseană și îi obișnuia cu terminologia europeană, care, pentru români, era cea franceză și cea germană. Presa era aceea care punea în circulație nouătile și cuvântul nou. Gazetarul nu avea timp să caute cuvântul cel mai potrivit și literar, ci îl alegea pe cel apropiat, adică pe cel străin, influența cuvintelor străine fiind una majoră. Așadar, neologismul de origine franceză era foarte des întâlnit, în special la tinerii care se întorceau de la studii din Franța și aveau cariere intelectuale. Scriitorii, filologii, criticii au reacționat prompt la această tendință. Ei reacționează prin satiră, dar și printr-o apropiere voită de limba poporului.

Articolul lui Titu Maiorescu, *În contra neologismelor*, apărut în *Convorbiri literare*, la 1 noiembrie 1881, era cel mai clar document împotriva neologismelor din acea vreme. Astfel, Titu Maiorescu, în *Critice*, vol. II, formula câteva criterii pentru acceptarea sau neacceptarea neologismului, arătând situațiile în care el poate fi folosit sau ar trebui respins. El a fost de părere că trebuie folosit „*a ajunge la ceva*, nu *a parveni*; *agerime*, nu *sagacitate*; *din adins*, nu *cu intențiune*; *desertăciune*, nu *vanitate*, *a înapoia*, nu *a restitu*; *aprig*,

nu *impetuos* etc.” (Sextil Pușcariu, *Limba română*, p. 388).

Au fost citate aceste exemple, deoarece neologismele combătute de Maiorescu au fost întrebuițate de scriitori pe care el îi recomandă ca modele de imitat. Astfel, C. Negrucci le folosește pe *a parveni*, *sagacitate*, *vanitate* și *restitui*; Iacob Negrucci îl folosește pe *impetuos*; Alecsandri folosește neologismele *vanitate* și *a restitu*; Odobescu întrebuițează pe *cu intențiune*, *a restitu*, *sagacitate* și *impetuos*.

Principiul profesat de Maiorescu, acesta fiind condamnarea neologismului considerat inutil, a fost acceptat numai parțial de generația scriitorilor din vremea sa. Scriitorul care admitea neologismul alături de sinonimul său vechi, și chiar în locul lui, era Duiliu Zamfirescu.

Această tendință de purificare a limbii a produs o reacție. Scriitorii, în special cei mai puțin talentați, au încercat să introducă în scrierile lor cuvinte regionale, neînțelese de oamenii din alte regiuni ale țării. Limba literară tindea în acest fel spre rustificare exact într-un moment în care țara noastră trecea de la o cultură superficială la una profundă care impunea o limbă mai aleasă, mai cultivată, mai fină. Neologismul era luat nu numai din limba franceză, sau, cum se mai întâmpla, din limba italiană, ci era mai folosit dacă avea ortografiă diferită de limba română. Astfel, s-au adoptat cuvintele: *conchistador*, din limba spaniolă, *ciornoziom*, din limba rusă, *concern*, *snob*, *nursă*, *miting*, *dumping* și mulți alți termeni sportivi, din limba engleză, precum și *lied*, *leitmotiv*, din limba germană etc..

Un cuvânt vechi are multe înțelesuri, el neputând însă să exprime uneori sensul dorit în cadrul unui context. Ceea ce trebuie făcut este să fie ajutat de sinonime. De exemplu, termenul *a învăța* are foarte multe înțelesuri, el neavând precizia verbului *a studia*. Astfel, o persoană învăță o meserie sau să coase, dar *studiază* la o universitate.

Problema care există în secolul al XX-lea, în ceea ce privește neologismul, era de natură stilistică. Trebuia astfel ales termenul care se potrivea situației în care se găsea vorbitorul. Așadar, putem să folosim într-o scriere cu caracter popular sau într-o literară cu un subiect luat din mediul rural, *mănuuchi* sau *chită* în loc de *buchet*, *becișnic* în loc de *mizerabil*, *bobotire* în loc de *inflamație*, *prințisor* în loc de *dejun*, expresii perifrastice precum: *luare aminte* pentru *atenție*, *fîntă de față* pentru *prezență*, *vorbă aiurea* în loc de *divagație*, *fără sărăcire* în loc de *incoherent*, *de căpetenie* în loc de *principal*, *de bunăvoie* în loc de *voluntar* etc. Aceste expresii însă nu pot fi folosite în scrierile cu caracter științific sau în scrierile literare descriind societatea cultă orășenească. Utilizându-le, se renunță la claritate sau se falsifică opera literară.

Vocabularul neologic a generat concurența termenilor, ca formă și ca sens, dezvoltarea sinonimiei lexicale fiind un capitol interesant sub raport cultural și lingvistic al dezvoltării și modernizării limbii române.

Ca o concluzie la cele prezentate până acum, se poate spune că prin neologisme, în general, limba română veche a evoluat la nivelul modern al întregii romanități, acest lucru deosebit făcând-o accesibilă tuturor oamenilor culți din lume.

Bibliografie

1. Cantemir, Dimitrie, *Istoria ieroglifică*, Editura pentru literatură, București, 1963.
2. Hristea, Theodor, *Conceptul de neologism*, în volumul colectiv *Traditie și inovație în studiul limbii române*, Editura Universității din București, 2004.
3. Pușcariu, Sextil, *Limba română*, vol. I – *Privire generală*, Ediția a II-a, Editura Minerva, București, 1976.

Prezentăm afișul care-i invită pe melomanii bârlădeni
la un concert extraordinar, acum 95 de ani.

COLOSEUL MANZAVINATO

Duminică 28 Mai 1917

ORELE 9 SEARA

VĂ AVEA LOC

AUDITIA MUZICALA

dată de celebrul violoncelist **FLOR BREVIMAN** și pianistul **TUS DAUGE**

Din beneficiul căreia se va ~~dă~~ și Societăței

CRUCEA ROSIE BARLAD

Pentru muzica de cameră vor da concursul d-nii :

Dr. WEINFELD (alto) și GR. DOBROVICI (vioară)

PROGRAM

PARTEA I.

1. Fesca. Quartet în do minor
pentru piano, vioară
alto și violoncell.	<i>Dauge, Dobrovici,
Dr. Weinfeld și
Breviman.</i>
2. Schumann. Fantaisies	<i>Breviman.</i>
3. Scriabine. Etude	<i>Dauge.</i>
4. Godard. Berceuse	<i>Breviman.</i>
5. Chopin. Valse	<i>Dauge.</i>

PARTEA II.

6. Boëllmann. Sonate	<i>Breviman.</i>
7. a. Grieg. Papillon	<i>Dauge.</i>
7. b. Schumann. Valse noble	<i>Breviman.</i>
8. Dvorak. Humoresque	<i>Dauge, Dobrovici,
Dr. Weinfeld și Breviman</i>
9. Mozart. Quartet pentru piano, violară, alto și
violoncell	

PREȚURILE: Rezervat 10 lei, Stal I 8 lei, Stal II 5 lei.

Biletele la Tipografia Consl. D. Lupașcu, și seara la casă.

lingviști.

REUNIRE PE VALEA OITUZULUI

Sâmbătă și duminică, 22-23 septembrie 2012, a avut loc Consfătuirea rebusistă intitulată „Casa rebusiștilor”, ediția a II-a, pe Valea Oituzului, între satele Fierastrău Oituz și Hârja, la proprietatea familiei Mândița și Serghei Coloșenco.

Au participat rebusiști din Bârlad: Lucian Stănescu, Ionel Șerban, Dorin Prodan, Costel Filiuță, Costică Ispir, Liviu Borș și din Roman: Nelu Dumbravă, Constantin Călimac și Dorel Munteanu. Lor li s-a alăturat și rebusistul Ciprian Oglan, stabilit în Franța, născut la Hârja, comuna Oituz.

Membrii celor două Cercuri rebusiste, „Alb și negru” și „Edip”, au participat la dezlegarea careului „Rebusiști bârlădeni”, fiind toți premiați cu diplome și cărți. A fost prezentat numărul 12 al revistei „Alb și negru” și s-au definit mai multe grile. Cei de la Roman au oferit numărul 1 din publicația enigmistică „Mihai Crețu”, editată special pentru această întâlnire.

Evenimentul rebusist s-a datorat împlinirii a 55 de ani de la publicarea primului joc enigmistic, un aritmograf, de către Serghei Coloșenco. Cu acest prilej, cunoscutul rebusist bârlădean a tipărit 3 placete în Colecția „Biblioteca Rebus”: nr. 78 – Astrorebus, nr. 79 – Personalități bârlădene, nr. 80 – Repere rebusiste și cartea „Zoo rebus”, vol. I, toate la Editura „Sfera”.

Pe lângă rebusiști, au fost prezenti Mircea Coloșenco, fratele sărbătoritului, Jean Enache, stabilit în Elveția, Nicolae Stoichici (Ploiești), familia Epure (Onești), ziaristul Ion Moraru de la „Expres Onești”, rapsodul popular Maricel Fichiș, Rodica Pricop, Ion Ichim din Bârlad și cel care semnează aceste rânduri,

Florian Pricop.

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală „Academia Bârlădeană”.

Anul XIX, nr. 3(48), septembrie 2012, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redațional: Serghei Coloșenco (redactor șef),

Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop,
Diana Stoica, Elena Popoiu, Eliza Artene,
Constantin Romete.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (scirimpe@ yahoo.com)

Tel./Fax: 0335 425302

Manuscisele trimise pe adresa
redacției se publică în ordinea
necesițărilor redaționale.
Materialele nepublicate nu se
restituie.

Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
apartine autorilor.

SEMNAL

Serghei Coloșenco

ASTROREBUS

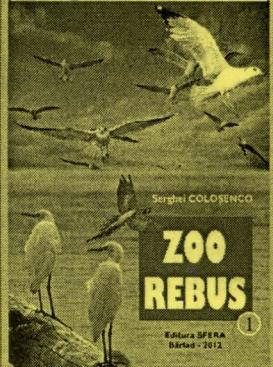
Serghei Coloșenco

PERSONALITĂȚI BÂRLĂDENE

Serghei Coloșenco

REPERE REBUSISTE

Titluri lansate la ediția
a II-a a Simpozionului
„Casa rebusiștilor”.